

Schumpeter İşletme Tarihi'nin Neresinde? İktisadi Devreleri Üzerine Bir İnceleme

Nurzahit KESKİN*

Ankara Medipol Üniversitesi

ÖZ

Farklı disiplinlerden olup da işletme tarihi alanında çalışmalar yapmış araştırmacıların hemen hemen hiçbirinin kendisini işletme tarihçisi olarak adlandırmadığı bilinmektedir. Bu çalışmalar içerisinde belki de en dikkate değer olanları, iktisat kuramı ve işletme tarihini birbirine yaklaştırmak amacıyla iktisatçılar tarafından ele alınan girişimlerdir. Bu çalışma, iktisatçı Joseph Schumpeter'in İşletme Tarihi ile İktisat Tarihi arasında bağlantı kurma çabalarını İktisadi Devreler adlı kitabı üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, ilk olarak İktisadi Devreler Kavramı'nın teorik çerçevesini ele alarak başlamaktadır. Daha sonra Schumpeter'in İktisadi Devreler adlı kitabı incelenerek işletme tarihinden sunduğu örnekler pamuklu tekstil, demiryolları, çelik, otomobiller ve elektrik enerjisi, fabrika, şirket ve modern finansal sistem bağlamlarında değerlendirilmiştir. Çalışmada Schumpeter'in kitabında kullandığı metodoloji ile İşletme Tarihi arasındaki ilişki ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

İktisadi Devreler, Schumpeter, İşletme Tarihi, İktisat Tarihi

* Prof. Dr., Ankara Medipol Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, nurzahit.keskin@ankamedipol.edu.tr; ORCID: 0000-0001-5118-7520

Is Schumpeter in Where of Business History? A Review on His Business Cycles

ABSTRACT

It is known that almost none of the researchers from various disciplines who have worked in the field of business history have identified themselves as business historians. Perhaps the most noteworthy among these studies are the endeavors undertaken by economists with the aim of bringing economic theory and business history closer together. This study aims to assess the efforts of economist Joseph Schumpeter in establishing a connection between Business History and Economic History through his book titled *Business Cycles*. The study begins by first addressing the theoretical framework of the Concept of Economic Cycles. Subsequently, Schumpeter's book *İktisadi Devreler* is examined, and the examples he provides from business history are evaluated in the contexts of cotton textiles, railways, steel, automobiles, electric power, factories, corporations, and the modern financial system. The study also explores the relationship between the methodology used by Schumpeter in his book and Business History.

Keywords

Business Cycles, Schumpeter, Business History, Economic History

Extended Abstract

Over the past 40 years, business history has increasingly opened itself to new trends that have inspired other historians. This hybridization has made business history more reflective and thus more creative (Fridenson, 2008: 21). However, this process has not been easy, contrary to popular belief. Since the studies in the history of business consist largely of the work of individual entrepreneurs, companies and industries, academics have had to constantly struggle to prevent the field from being divided into pieces and becoming unusable. From the outset, economic theory has provided a solution in an effort to separate important trends from insignificant changes and create general understanding by comparing industries and businesses and business people inside and outside economies. However, practitioners have resisted for a long time to use a serious economy in their work (Lamoreaux, Raff & Temin, 2008: 37-38). In this regard, the ideas of the economists that Gras put forward years ago that they have great difficulties in grasping what is happening in the company have been influential (Hausman, 2007: 120). Until recently, business historians have argued that neoclassical theory's restrictive assumptions about human behaviour and the functioning of firms render efforts to investigate the motivations of entrepreneurs or the activities of complex businesses useless (Lamoreaux, Raff & Temin, 2008). Undoubtedly, these claims are largely due to the fact that their past studies devoted heavily to successful large enterprises and to studying organizational systems (Amatori and Jones, 2007: 7). Although this excuse partially disappeared when it began to develop new theories based on much more realistic ideas, many business historians continued to be indifferent, skeptical, and even hostile to this new theory (Lamoreaux, Raff, & Temin, 2008). Therefore, the statement of Lazonick, known to be clearly influenced by Schumpeter, Marx and Galbraith; "business historians can help economists with how

the economy works; however, If business history is to have an impact on economics, this influence must be in the understanding of his own business historians”, is not surprising (Hausman, 2007).

Actually, this was not a new attitude. Since the history of business emerged as a separate field of science in the late 1920s, its relationship with economics has always been fraught with tension. The two founders in the United States, Edwin F. Gay and N.S.B. Gras had serious disagreements in the early 1930s for having very different perspectives on the direction that research should take (Lamoreaux, Raff & Temin, 2008). This period, in which the history of business has become an isolated sub-discipline, has deeply affected many researchers. Because these researchers believed that they should collaborate closely with economic history and were confident that they would make significant contributions to the discipline. Because both of these founders were coming from economic history origin. On the other hand, most of the business historians were members of the Economic History Association. Herman Krooss, who for many years served as both the general secretary and the financial affairs manager of this association, knew that business history was an essential element of economic history. However, a group of economists in the USA shook the history of economics deeply with the revolution it made in the years after the Second World War. This group, called Cliometristians, were despising business history. According to Galambos, the common paradigms of this group were neo-classical economics, and within this theory, the historical dimension and internal features of the business were not taken into account as per their definition. Galambos states that most of the economists still underestimate the history of business today (Galambos, 2007: 25-26). However, the basic unit of analysis that this discipline handled in its early years was business and the industries in which it operates. The presidents of the Economic History Association, which was established right after the Second World War, were always elected from historians. The contents of many articles which published in the journal of the Association called *Journal of Economic History* were mainly related to the enterprises and their affiliated industries. Famous economic historians of the period were publishing articles on the American economy, but more general. Alfred Chandler states that among these leaders are Thomas Cochran, Harold Williamson, Edward Kirkland and Frederic Lane. Although these researchers are historians in origin, it is known that they come to the fore with their studies on the economy in general. Cochran and William Miller's *Age of Enterprise*; Kirkland's *A History of American Economic Life*; Williamson's books *Growth of the American Economy* and Lane's work on the economic history of Venice are the best known. It is seen that economists also concentrated on businesses and industries in these periods. The best known of these is Joseph Schumpeter, who is considered one of the most important economists in the world. Schumpeter pointed out the importance of historical perspective for the discipline of economics (Chandler, 2007: 437) and stated that theory and history should be combined in the history of business (Carreras, Tafunell & Torres, 2007: 275; Lazonick, 2007: 53). Joseph Schumpeter, writing at the end of a long and famous career; He argued that anyone who does not have sufficient knowledge of historical facts and enough historical sensations or what can be qualified as historical experience would not be able to understand the economic phenomenon of any age, including today (Lazonick, 2008: 67). As a matter of fact, Schumpeter's work named *Business Cycles* provides a remarkable example of the potential of economic history as history, focusing on businesses and industries (Chandler, 2007).

The concept of Business Cycles is not a subject that was first addressed by Schumpeter. The concept has emerged as a phenomenon that started to gain popularity especially among economists with the capitalist system since the 19th century. Clement Juglar was among the first to investigate the economic theory of circuits, unlike most of the views that spread widely in the academic field of the period. Juglar emerged as the founder of the modern economic cycles approach when he decided to write an article to investigate the causes and report the effects of the commercial crises that took place in Europe and the United States in the nineteenth century (Legrant and Hagemann, 2007: 3-4).

Schumpeter has benefited from the work of Arthur Spiethoff and Gustav von Schmoller in the preparation of his book *Business Cycles* (Ebner, 2000: 359; Kurz, 2010: 28; Shionoya, 2007: 76-77). Thus, Schumpeter, who brought a more positive approach to historical research, suggested that economic theory could be developed in a closer relationship with observational data, and thus a new type of economic theory could become possible. In his book, he tried to reveal that economics is a realistic science and claimed that capitalism can be analyzed through the use of economic theory, economic history, economic sociology and statistics, which are the elements of social economy. As a matter of fact, he used the title of his book, in which he analyzed the economic cycles in the capitalist system, together with the subtitle of the theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process together with *Business Cycles*, and did not include sociology in his work in order to make the book more understandable (Dolanay, 2009: 173-174). Although the book is far from being a masterpiece, it has dealt with important subjects as they are and presented a crucible that will produce something, if not immediately, from a mixture of various elements. In other words, it can be said that the book is a progressive research program proposal for economics (Shionoya, 1997: 82).

Schumpeter's *Business Cycles* covers the capitalist evolution from the end of the eighteenth century to the 1930s. Assuming that the institutional structure remained unchanged between these years, Schumpeter developed the analysis of economic cycles with three approaches that progressed in steps. Later, in the period between 1787-1938, he used many historical and statistical materials in his study, in which he analyzed capitalism.

Although serious debates continue on the causes of economic cycles, Kondratieff's long-cycle approach constitutes the main skeleton of Schumpeter's work titled *Business Cycles* (Dolanay, 2009). However, Schumpeter did not hesitate to admit that mathematical models were not as efficient as he hoped in his studies on economic circuits in 1950, the year he died (Demir, 1995: 8). Indeed, Shionaya argued that the *Business Cycles*, although addressing the integration of history and theory through the static environment, are not well understood due to its own flaws, as well as the popularity of the Keynesian economy (Shionaya, 1997). Thus, it would not be wrong to say that, although more than half a century has passed since the first edition of *Business Cycles*, the opportunities it opened for further research have not been greatly exploited (Schumpeter, Fels, 1964: 8).

Schumpeter's analysis of economic circuits is presented within the broadest frame of Kondratieff long waves. The first wave is the 1787-1842 circuit, characterized by innovations in the Industrial Revolution. The second is about the 1843-97 circuit, steam and steel. Schumpeter named the first wave the Industrial Revolution Kondratieff,

and the second Bourgeois (or railways) Kondratieff. The third long wave of electricity, chemistry and cars, which he named the neomercantilist Kondratieff, began in 1898. However, it was interrupted by World War I and continued until the end of the world depression after the war (Shionaya, 1997).

Schumpeter begins his book by introducing a general capitalist theory of evolution. In his model, the repetitive "Innovation" activates the existing economy in a state of constant chaos. "New Men" or "Entrepreneurs" operating within "New Firms" encourage innovation. According to him, all companies react "adaptively" to change, but creative "responses" come only from the innovative actions of the entrepreneurs. Innovation can take many forms. For example, Schumpeter mentions "in the case of a new commodity", "a new form of organization such as merger" and "the opening of new markets". Schumpeter argues that innovative firms did not emerge equally throughout the economy, but that innovative groups emerged in a particular industry, in the same industry, or in other industries with which they were related, in a period just after an organizational or technological breakthrough (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939: 72-73, 84-102; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

The historical core of *Business Cycles* is the analysis of the heyday of business systems in the UK, Germany and especially the USA. In his book, in which Schumpeter presents the reader with examples from the history of business, five industries leading the economic development process; focuses on cotton textiles, railways, steel, automobiles and electrical energy. In addition, three very important institutional innovations in the rise of capitalism; emphasizes the factory, the company, and the modern financial system (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Lazonick says that perhaps the most remarkable of the studies in the field of business history are the attempts taken by economists to bring economic theory and business history closer to each other in the light of the above discussions (Lazonick, 2007). The best known of these is the famous economist Joseph Schumpeter, whom Chandler has undoubtedly praised as one of his trusted teachers. It is possible to see Schumpeter's efforts to establish a connection between business history and economic history in his book *Business Cycles*. The three-country historical study Schumpeter added to *Business Cycles* was magnificently completed fifty-one years later in Chandler's *Scale and Scope: Dynamics of Industrial Capitalism* (1990). Prior to the release of *Scale and Scope*, Chandler had followed business history with a tenacious one-mindedness for more than four decades. He has authored numerous articles and four books, including *Strategy and Structure: Chapters in the History of the American Industrial Enterprise* (1962) and *The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business* (1977). The parent of modern, meticulous business history is Chandler, not Schumpeter. However, Schumpeter is one of the godfathers and probably the most influential.

Business Cycles have been perfectly successful as a new way to analyze business history. The basic model still remains a useful starting point for certain types of work. There is no doubt that if he had not done much research for *Business Cycles* on big companies, it would be hard to believe that Schumpeter would write such a work (McCraw, 2006).

As a result, it seems that debates about business history, competition, grudge and anger will continue to increase in the coming years. While a large number of intellectual exchanges on the boundaries of business history are highly likely to occur, it should

come as no surprise that these boundaries remain under threat and pose a serious threat to the identity of the sub-discipline. In parallel with the further strengthening of the centrifugal forces, the history of business should be expected to become more and more possible to be fully incorporated into its own body, possibly by its present form of formation, or at least by another discipline or sub-discipline as a subject (Galambos, 2007). Therefore, as Hausman points out, business historians must be aware of the danger of fragmentation that encompasses any interdisciplinary field, especially a diverse field such as business history, and constantly struggle to prevent the field from becoming fragmented and unusable. Business historians who have had to react rightfully to certain trends in their areas of business history, while these reactions narrow the audience, on the other hand, they must be aware that in the twentieth century they are stifling open, opposing, and far-reaching interdisciplinary debates that have kept this field alive, expanding, and responsive. It should also be known that the efforts of business historians to develop the Chandlerian paradigm in detail or to seek a paradigm that can create a more meaningful synthesis will only be reciprocated if these discussions are carried out through books, articles and conferences (Hausman, 2007).

Giriş

Geçtiğimiz 40 yıl boyunca, işletme tarihi giderek artan bir şekilde kendini diğer tarihçilere ilham veren yeni eğilimlere açmıştır. Bu melezleme, işletme tarihini daha çok yansıtıcı ve böylece daha yaratıcı bir hale getirmiştir (Fridenson, 2008: 21). Ancak bu süreç sanıldığı kadar aksine hiç de kolay olmamıştır. İşletme tarihindeki çalışmalar, büyük ölçüde bireysel girişimcilerin, firmaların ve endüstrilerin çalışmalarından oluştuğundan, akademisyenler, alanın parçalara ayrılarak artık kullanılamaz bir hale dönüşmesini engellemek için sürekli mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Başlangıçtan itibaren ekonomi teorisi, önemli eğilimleri önemsiz değişimlerden ayırma ve endüstriler ile ekonomilerin içinde ve dışındaki işletmeleri ve iş adamlarını karşılaştırarak genel anlayış oluşturma çabasıyla bir çözüm yolu sunmuştur. Ancak, uygulayıcılar uzun bir süredir çalışmalarında ciddi bir ekonomi kullanımı için direnmişlerdir (Lamoreaux, Raff & Temin, 2008: 37-38). Bu konuda, Gras'ın yıllar önce öne sürmüş olduğu iktisatçıların firmanın içinde olan bitenleri kavramada büyük sıkıntılar yaşadığına ilişkin fikirleri etkili olmuştur (Hausman, 2007: 120). İşletme tarihçileri yakın zamana kadar, neoklasik teorinin, insan davranışları ve firmaların işleyişi hakkındaki kısıtlayıcı varsayımlarının, girişimcilerin motivasyonlarının ya da karmaşık işletmelerin faaliyetlerinin araştırmalarına yönelik çabaları işe yaramaz hale getirdiğini iddia etmişlerdir (Lamoreaux, Raff & Temin, 2008). Kuşkusuz bu iddialarının altında büyük oranda geçmişteki çalışmalarının ağırlıklı olarak başarılı olmuş büyük işletmelere ve örgüt sistemlerini incelemeye ayırmış olmaları yatmaktadır (Ammatori ve Jones, 2007: 7) Her ne kadar bu mazeret, 1970'lerde ve 1980'lerde, ekonomistlerin insan davranışları ve örgütleri hakkında çok daha gerçekçi fikirlere dayanan yeni teoriler geliştirmeye başladığı zaman kısmen ortadan kaybolmuşsa da pek çok işletme tarihçisi bu yeni teoriye de kayıtsız, şüpheli ve hatta düşmanca bir tutum sergilemeye devam etmiştir (Lamoreaux, Raff ve Temin, 2008). Dolayısıyla Schumpeter, Marx ve Galbraith'den açık bir biçimde etkilendiği bilinen Lazouck'in; "işletme tarihçilerinin ekonominin nasıl işlediğine ilişkin olarak iktisatçılara yardımcı olabileceklerini ancak; eğer işletme tarihinin iktisat üzerinde bir tesiri olacaksa, bu tesirin kendi işletme tarihçilerinin anlayışına göre olması gerektiğini" öne sürmesi hiç de şaşırtıcı değildir (Hausman, 2007).

Aslında bu yeni bir tutum değildir. İşletme tarihi 1920'lerin sonlarında ayrı bir bilim alanı olarak ortaya çıktığından beri iktisatla olan ilişkisi hep

gerginliklerle dolu olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki iki kurucu, Edwin F. Gay ve N.S.B. Gras, 1930'ların başlarında, araştırmanın alması gereken yönü hakkında çok farklı bakış açlarına sahip olmaları nedeniyle ciddi anlaşmazlıklar yaşadılar (Lamoreaux, Raff & Temin, 2008). İşletme tarihinin adeta tecrit edilmiş bir alt disiplin haline geldiği bu dönem, birçok araştırmacıyı derinden etkilemiştir. Bu araştırmacılar iktisat tarihi ile yakın bir iş birliği içinde olmaları gerektiğine inanıyorlardı ve disipline önemli katkılar sağlayacaklarından emindiler. Çünkü bu kurucuların her ikisi de iktisat tarihi kökeninden gelmekteydiler. Diğer taraftan işletme tarihçilerinin çoğu da İktisat Tarihi Derneği'nin üyesiydiler. Uzun yıllar bu derneğin hem genel sekreterliği ve hem de mali işler sorumluluğu görevini üstlenmiş olan Herman Krooss, işletme tarihinin iktisat tarihinin asli bir unsuru olduğunu biliyordu. Ancak, ABD'de bir grup iktisatçı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda yaptığı devrimle iktisat tarihini derinden sarstı. Kendilerine Kliometrist-yenler denilen bu grup, işletme tarihini hor görüyordu. Galambos'a göre bu grubun ortak paradigmaları neo-klasik iktisattı ve bu kuram içinde de işletmenin tarihsel boyutu ve iç özellikleri, yaptıkları tanım gereği, dikkate alınmıyordu. Galambos, iktisatçıların birçoğu'nun işletme tarihini günümüzde de hala küçümsemeye devam ettiklerini ifade ediyor (Galambos, 2007: 25-26). Halbuki bu disiplinin başlangıç yıllarında ele aldığı temel analiz birimi işletme ve bunun içinde faaliyet gösterdiği sanayilerdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra kurulan İktisat Tarihi Derneği'nin başkanları hep tarihçilerden seçilmişti. Derneğin yayın organı olan *Journal of Economic History* adlı dergide yayınlanan çok sayıda makalenin içerikleri, ağırlıklı olarak işletmelere ve bunların bağlı oldukları sanayilere ilişkindi. Dönemin ünlü iktisat tarihçileri ise dergide Amerikan ekonomisiyle alakalı ancak daha genel makaleler yayınlıyorlardı. Alfred Chandler bu liderler arasında, Thomas Cochran, Harold Williamson, Edward Kirkland ve Frederic Lane'in bulunduğunu ifade ediyor. Bu araştırmacıların köken olarak tarihçi olmakla birlikte ekonominin geneline ilişkin yaptıkları incelemeler ile daha çok öne çıktıkları bilinmektedir. Cochran ve William Miller'in *Age of Enterprise*; Kirkland'ın *A History of American Economic Life*; Williamson'ın *Growth of the American Economy* adlı kitapları ve Lane'in Venedik'in iktisadi tarihine ilişkin çalışmaları en bilinenleridir. Söz konusu dönemlerde iktisatçıların da işletmeler ve sanayiler üzerinde yoğunlaştığı görülür. Bunların içinde en çok bilineni, dünyanın en önemli iktisatçılarından biri olarak kabul edilen Joseph Schumpeter'dir. Schumpeter, iktisat disiplini için tarihsel perspektifin önemine işaret etmiş (Chandler, 2007: 437), işletme tarihinde kuramın ve tarihin birleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Carreras, Tafunell & Torres, 2007: 275; Lazonick, 2007: 53). Uzun ve şöhretli bir kariyerin sonunda yazan Joseph Schumpeter; tarihsel gerçeklere ve yeterli miktarda tarihsel duyuma ya da tarihsel deneyim olarak nitelendirilebilecek şeylere yeterince hâkim olmayan hiç kimsenin herhangi bir çağın, günümüz de dahil olmak üzere, ekonomik fenomenini anlayamayacağını iddia etmiştir (Lazonick, 2008: 67). Nitekim Schumpeter'in *İktisadi Devreler (Business*

Cycles) adlı eseri, işletme ve sanayileri üzerinde yoğunlaşarak, tarih olarak iktisat tarihinin potansiyeli konusunda göze çarpan bir örnek sunmaktadır (Chandler, 2007).

Farklı disiplinlerden olup da işletme tarihi alanında çalışmalar yapmış araştırmacıların hemen hemen hiçbirinin kendisini işletme tarihçisi olarak adlandırmadığı bilinmektedir (Barbero, 2007: 371; Chandler, 2007: 436; Jones ve Sluyterman, 2007: 154). Bu çalışmalar içerisinde belki de en dikkate değer olanları, yukarıdaki tartışmaların ışığında iktisat kuramı ve işletme tarihini birbirine yaklaştırmak amacıyla iktisatçılar tarafından ele alınan girişimlerdir (Lazonick, 2007). Bu çalışma, Chandler'in (2007) kendisini güvenilir öğretmenlerinden biri olarak yücelttiği iktisatçı Joseph Schumpeter'in İşletme Tarihi ile iktisat tarihi arasında bağlantı kurma çabalarını İktisadi Devreler adlı kitabı üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, giriş ve sonuç bölümleriyle toplam altı bölümden oluşmaktadır. İzleyen bölümde, İktisadi Devreler Kavramı'nın teorik çerçevesi ele alınacaktır. Daha sonra üçüncü bölümde, çalışmamızın konusunu teşkil eden Schumpeter'in İktisadi Devreler adlı kitabı incelenecek ve Schumpeter'in işletme tarihinden sunduğu örnekler pamuklu tekstil, demiryolları, çelik, otomobiller ve elektrik enerjisi, fabrika, şirket ve modern finansal sistem bağlamlarında değerlendirilecektir. Dördüncü bölümde, Schumpeter'in İktisadi Devreler kitabında kullandığı metodoloji ile İşletme Tarihi arasındaki ilişki ele alınacaktır. Beşinci bölümde ise Schumpeter'in tarih ile ilişkisi ortaya konulacak ve çalışma sonuç bölümü ile sonlandırılacaktır.

Teorik Çerçeve

İktisadi Devreler kavramı ilk olarak Schumpeter tarafından ele alınmış bir konu değildir (Maxwell, 2009: 1). Kavram 19. yüzyıldan itibaren, kapitalist sistemle birlikte, özellikle iktisatçılar arasında popülerlik kazanmaya başlayan bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Clement Juglar, dönemin akademik alanında büyük ölçüde yayılan görüşlerin çoğunun aksine, devrelerin ekonomik teorisini ilk araştıranlar arasındaydı. Juglar, "19. yüzyılda Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen ticari krizlerin nedenlerini araştırmak ve etkilerini bildirmek" için bir makale yazmaya karar verdiğinde, modern iktisadi devreler yaklaşımının kurucusu olarak ortaya çıkmıştı (Legrant ve Hagemann, 2007: 3-4). Daha sonraları Knut Wicksell'in *Geldzins und Güterpreise* (1898), Mikhail Tugan Baranowsky'nin *Studien für Geschichte der Handelskrisen in England* (1901), Spiethoff'un "*Vorbemerkungen zu einer Theorie der überproduction*", *Jahrbuch for Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft* (1902), Albert Aftalion'un "*Essai d'une Theorie des crises generales et periodiques*", *Revue d'economie politique* (1909) gibi bir çok yazarın eserlerinde ele alınan *İktisadi Devreler* (Hansen, 1951: 129), daha çok, ekonomik büyümeyi teknik yeniliklerle birebir bağdaştırarak bir teori haline getiren Schumpeter'in çalışmaları ile vücut bulmuştur (Freeman, 1982: 1; McCraw, 2009: 2).

Schumpeter, İktisadi Devreler adlı kitabının hazırlanmasında Arthur Spiethoff'un ve Gustav von Schmoller'in çalışmalarından faydalanmıştır (Ebner, 2000: 359; Kurz, 2010: 28; Shionoya, 2007: 76-77). Böylece tarih araştırmasına daha olumlu bir yaklaşım getirmiş olan Schumpeter, ekonomik teorinin gözleme dayalı verilerle daha yakın bir ilişki içinde geliştirilebileceğini ve böylece yeni bir tür ekonomi teorisinin olanaklı hale gelebileceğini öne sürmüştür. Kitabında, ekonominin gerçekçi bir bilim olduğunu ortaya koymaya çalışmış ve kapitalizmin sosyal ekonominin unsurları olan ekonomi teorisi, ekonomi tarihi, ekonomi sosyolojisi ve istatistiğin kullanılması yolu ile analiz edilebileceğini iddia etmiştir. Nitekim, kapitalist sistemdeki iktisadi devreleri analiz ettiği kitabının başlığını İktisadi Devreler ile birlikte kapitalist sürecin teorik, tarihi ve istatistiki analizi alt başlığı ile birlikte kullanmış, sosyolojiyi kitabı daha anlaşılabilir kılma adına çalışmasına dahil etmemiştir (Dolanay, 2009: 173-174). Kitap bir başyapıt olmaktan oldukça uzak olmakla birlikte önemli konuları olduğu gibi ele almış ve çeşitli elementlerin karışımından hemen olmasa da, zamanla bir şeyler üretecek bir pota sunmuştur. Başka bir deyişle, kitabın ekonomi için ilerici bir araştırma programı önerisi olduğu söylenebilir (Shionoya, 1997: 82). Schumpeter'in bu eseri 18. yüzyılın sonundan 1930'lara kadar olan dönemdeki kapitalist evrimi kapsamaktadır. Schumpeter, bu yıllar arasında kurumsal yapının değişmeden kaldığını varsayarak iktisadi devreler analizini adımlar halinde ilerleyen üç yaklaşımla geliştirmiştir. Daha sonra 1787-1938 yılları arasındaki dönemde kapitalizmi analiz ettiği çalışmasında birçok tarihi ve istatistiki malzeme kullanmıştır.

Schumpeter'in analizinde birinci yaklaşımda denge halinde ekonomide yenilik ortaya çıkmaktadır. Yeniliğin ortaya çıkması ise canlanma olarak tanımlanan bir dengeden uzaklaşma hareketi oluşturmaktadır. Yeniliğin kapitalist süreçte temel harekete geçirici olduğunu iddia eden Schumpeter'e göre, yenilik ekonomik süreci başlattıktan sonra onu diğer yenilikler izlemekte, iktisadi devrenin birinci safhasında canlanma ile birlikte fiyatlar ve faiz oranları yükselirken, bir süre sonra yenilikler azalmaya, miktarlar, fiyatlar ve faiz oranları düşmeye başlamaktadır. Daha sonra tekrar dengeye yani durgunluğa geri dönmekte ve böylece tekrar denge kurulmuş olmaktadır (Dolanay, 2009; Eklund, 1980).

İkinci yaklaşımda ise durgunluk daha da derinleşerek bunalıma dönüşmektedir. Bunun temel nedeni olarak da spekülasyon, geleceği öngörememe gibi belirsizlikler olmakta ve böylece bunalım sürecine girilmektedir. Ancak her şey devri hareketler halinde tekrar dengenin yeniden kurulmasına yönelik olarak işlediği için canlanma bir süre sonra yeniden başlamakta ve bu süreç yeni bir dengeye doğru ilerlemektedir. Daha sonra tekrar yenilikler oluşmakta ve süreç yeniden başlayarak devri hareketler birbirini takip etmektedir.

Üçüncü yaklaşımda Schumpeter, tek tür bir iktisadi devrenin olduğunu düşünmenin gerçekçi olmayacağını iddia etmektedir. Onun yaklaşımına göre

birlikte hareket eden üç ayrı devre mevcuttur. Bunlar; 40 aylık Kitchin devreleri, 9-10 yıllık Juglar devreleri ve 40-50 yıllık Kondratieff devreleridir. Bu iktisadi devrelerden üç Kitchin devresi bir Juglar devresine, altı Juglar devresi ise bir Kondratieff devresine denk gelmektedir. Schumpeter, çalışmasında bu devreleri anılan dönemlerde istatistik ve tarih malzemesini kullanarak Büyük Britanya, Almanya ve Birleşik Devletler olmak üzere üç ülke için uygulamıştır.

İktisadi devrelerin nedenleri üzerinde ciddi tartışmalar halen devam etmekle birlikte Kondratieff'in uzun devreler yaklaşımı Schumpeter'in İktisadi Devreler isimli yapıtının ana iskeletini oluşturmaktadır (Dolanay, 2009; Eklund, 1980). Bununla birlikte Schumpeter, öldüğü yıl olan 1950'de iktisadi devreler ile ilgili yaptığı çalışmalarda matematiksel modellerin umduğu kadar verimli olmadığını itiraf etmekten de kaçınmamıştır (Demir, 1995: 8). Nitekim Shionaya, İktisadi Devreler'in, her ne kadar statik ortamın aracılığıyla tarih ve teorinin entegrasyonunu ele alsada, Keynesyen ekonominin popülaritesinin yanı sıra, kendi kusurları nedeniyle iyi anlaşılmadığını iddia etmiştir (Shionaya, 1997). Dolayısıyla, İktisadi Devreler'in ilk baskısından bu yana yarım yüzyıldan fazla zaman geçmesine rağmen, daha fazla araştırma için açtığı fırsatlardan büyük ölçüde yararlanılmadığını söylemek de pek yanlış olmaz (Schumpeter, Fels, 1964: 8). Nitekim, yaptığımız bu çalışmada iktisatçı Joseph Schumpeter'in İktisadi Devreler adlı kitabı ile işletme tarihi arasında bağlantı kurma çabalarına yönelik yazında Thomas K. McCraw'ın (2007; 2006) haricinde bir çalışmaya rastlamamış bulunmaktayız. Her ne kadar Robert J. Wolfson (1958), Yuichi Shionoya (1997) ve Mario da Graça Moura (2003) gibi bazı yazarlar konuyu ele almışlarsa da çalışmaları ağırlıklı olarak kitabın bütününe yönelik yorum ve eleştirel analizler üzerinde yoğunlaşmıştır.

İşletme Tarihi Açısından Schumpeter'in İktisadi Devreleri

En basit haliyle, Burns ve Mitchell'in (1946: 3), toplam ekonomik faaliyette görülen bir dalgalanma türü olarak tanımladığı iktisadi devreler, Joseph Schumpeter'in en az başarılı kitabıydı (McCraw, 2007: 251; McCraw, 2006: 231). Ancak kitabın büyük ölçüde gözden kaçan iki önemli yönü vardı. Bunlardan birincisi, yazılarının temelini oluşturan müthiş araştırmaların Schumpeter'in kapitalizm düşüncesinde önemli bir değişikliğe neden olmasıydı. Bu değişiklik onu daha sonraki tüm çalışmalarını şekillendiren daha tarihsel ve ampirik bir yaklaşıma taşımıştır. İkincisi ise kitabın çoğu modern, titiz işletme tarihinin bir ön izlemesini oluşturuyor olmasıydı. Bu yönü itibarıyla kitap bir klasik değildi. McCraw bu durumu yaptığı bir değerlendirmede Schumpeter'in İktisadi Devreler kitabını hem yazarına hem de bilim adamlarına beklemedikleri bir temettüyü ödeyen asil bir başarısızlık olarak ifade ediyor (McCraw, 2007; McCraw, 2006). Nitekim Kuznets, kitapta bulunmayan iktisadi devrelerin temel kavramları ile gözlemlenebilir özellikleri arasında ilişki kuran bağlantılar buluyor (Foreman ve Perlman, 1995: 1540).

"... Profesör Schumpeter'in vardığı sonuçlarda önemli unsurlar olarak görünen şeylerin yukarıdaki eleştirel değerlendirmesi ... rahatsız edici derecede yıkıcı sonuçlar verir. Girişimci yeteneğin dağılımı ile ekonomik faaliyetin döngüsel karakteri arasındaki ilişki daha fazla kanıtı ihtiyaç duyar..." (Kuznets, 1940: 270).

1939'da Schumpeter, yedi yıldan fazla yoğun araştırmalardan sonra iki ciltlik 1.095 sayfalık kitabını, İktisadi Devreler'i, yayınladı. O zamanlar elli altı yaşındaydı ve 1932'den beri Harvard'da profesördü (McCraw, 2007; McCraw, 2006). Araştırma temelli üretkenliği muazzamdı. İktisat teorisinde sadece bir kısmı küçük klasikler haline gelen bir dizi önemli makale üretmekle kalmamış, aynı zamanda *Das Wesen und der Hauptinhalt der Theoretischen National Ökonomie* (1908), *Theorie der Wirtschaftlichen Entwicklung* (1911) ve *Epochen der Dogmen und Methodengeschichte* (1914) dahil olmak üzere üç kitap yayınlarak dünya çapında tanınmıştı (Seo, 2014: 4; Swedberg, 1991: 21).

Schumpeter'in iktisadi devreler analizi, Kondratieff uzun dalgalarının en geniş çerçevesi içinde sunulur. İlk dalga, Sanayi Devrimi'ndeki yeniliklerle karakterize edilen 1787-1842 devresidir. İkincisi, 1843-97 devresi, buhar ve çelik ile ilgilidir. Schumpeter ilk dalgaya Sanayi Devrimi Kondratieff'i ve ikincisine Burjuva (veya demiryolları) Kondratieff'i adını vermiştir. Neomerkantilist Kondratieff adını verdiği üçüncü uzun elektrik, kimya ve araba dalgası ise 1898'de başlamıştır. Ancak I. Dünya Savaşı ile kesintiye uğramış ve savaştan sonra da dünya buhranının sonuna kadar devam etmiştir (Shionaya, 1997; Freeman and Soete, 2003).

Schumpeter, kitabına genel bir kapitalist evrim teorisi ortaya koyarak başlar. Modelinde, tekrar eden "İnovasyon", sürekli bir karmaşa durumunda var olan ekonomiyi harekete geçirir. "Yeni Firmalar" bünyesinde faaliyet gösteren "Yeni Adamlar" veya "Girişimciler" inovasyonu teşvik eder. Ona göre tüm şirketler değişime "uyarlanabilir" tepki gösterir, ancak yaratıcı "yanıtlar" yalnızca girişimcilerin yenilikçi eylemlerinden gelir. Yenilik birçok şekilde olabilir. Örnek olarak Schumpeter, "yeni bir emtia örneğinde", "birleşme gibi yeni bir örgütlenme biçiminden" ve "yeni pazarların açılmasından" bahseder. Schumpeter, yenilikçi firmaların ekonomi genelinde eşit olarak ortaya çıkmadığını, bunun yerine, yenilikçi grupların, belirli bir endüstride, aynı endüstride veya ilişkide oldukları diğer endüstrilerde örgütsel veya teknolojik bir atılımdan hemen sonraki dönemlerde ortaya çıktıklarını ifade ediyor (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939: 72-73, 84-102; McCraw, 2007; McGraw, 2006; (Medearis, 2013; Raines ve Leathers, 2012).

"... Çoğu yeni firma bir fikir ve kesin bir amaç için kurulur. Bu fikir ya da amaç yerine getirildiğinde ya da modası geçtiğinde ya da mutlak hale gelmeden yeni olmaktan çıkmış olsa bile firmanın hayatı sona erer. Firmaların sonsuza kadar var olmamalarının temel nedeni budur. Birçoğu, elbette, en baştan başarısızdırlar..." (Schumpeter, 1939: 94-95).

Schumpeter toplumun güçlü unsurlarının, mevcut düzenlemelere zarar veremeleri nedeniyle, tüm önemli yeniliklere direndiğini, sonuç olarak, “kapitalizmin tarihinin şiddetli patlamalarla ve felaketlerle dolu” olduğunu söylemektedir. Örneğin, hiçbir şeyin bulunmadığı bir yerde bir demiryolunun inşası, “tüm konum koşullarını, tüm maliyet hesaplamalarını, etki yarıçapındaki tüm üretim işlevlerini bozar”. O zaman yenilik, iki ucu keskin bir kılıçtır (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

“... Yeni bir ülkeden geçen bir demiryolu, yani henüz demiryolları tarafından hizmet götürülmeyen bir ülkede çalışma düzenine girer girmez tüm konum koşullarını, tüm maliyet hesaplamalarını, etki yarıçapındaki tüm üretim işlevlerini bozar ve daha önce optimal olan şeyleri yapmanın neredeyse hiçbir yolu daha sonra böyle aynı kalmaz...” (Schumpeter, 1939: 101).

Schumpeter daha sonra dikkatini sistemin kilit figürü olan girişimci (veya yeni insan) ve girişimcinin gerekli arkadaşı olan kâra çevirir. Bazı durumlarda girişimciyi tanımlamanın zor olduğunu kabul ediyor. İş hayatının gerçek dünyasında, “hiç kimse her zaman girişimci değildir ve hiç kimse sadece girişimci olamaz.” Özellikle büyük firmalarda, Girişimci genellikle sadece yenilik yapmakla kalmaz, aynı zamanda gündelik faaliyetleri de yürütür.

Tüm ekonomik sistemlerde kapitalizm, insanların bir işletme kurmak için gerekli fonlara ve diğer kaynaklara sahip olmadan önce, girişimler oluşturmalarını sağlar. Schumpeter’e göre herhangi bir inovasyon için, girişimci “sermayeyi sağlayan kişi olabilir, ancak bu zorunlu değildir”. Sonunda, “önemli olan mülkiyetten ziyade liderliktir”. Hem klasik iktisatçıların hem de Karl Marx’ın “girişimci faaliyeti sui generis farklı bir işlemler olarak açıkça görselleştirememesi” kapitalizmin analizlerinde önemli bir kusurdu.

Önceden para sahibi olmak, elbette bir girişimci olmayı kolaylaştırır ve başarılı olanlar genellikle zenginleşir. Ancak tarihsel kayıt, Schumpeter’in tartıştığı ülkelerde girişimcilerin tüm gelir gruplarından geldiğini açıkça göstermektedir (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006; Van Cayseele, 1998).

“... Risk taşıma girişimci işlevin bir parçası değildir. Riski taşıyan kapitalisttir. Girişimci sadece kapitalist olduğu ölçüde bunu yapar, ancak kapitalist, bir girişimci sıfatıyla, diğer insanların parasını kaybediyor...” (Schumpeter, 1939: 104).

Girişimcinin ayırt edici rolünü belirten Schumpeter, girişimci kârını ana motivasyon, “başarılı inovasyona verilen prim”, olarak tanımlar. Aynı sektördeki diğer katılımcılar yeni kar seviyesini gördüklerinde, inovasyonu tekrarlamaya çalışırlar. Buna karşılık, girişimci yüksek karını daha fazla yenilik, patent kullanımı, gizli süreçler, reklam ve “mevcut ve potansiyel rakiplere yönelik saldırganlık” yoluyla mümkün olduğunca uzun süre korumaya çalışır. Bunlar, üç yıl sonra Schumpeter’in ünlü *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi* adlı kitabında yaratıcı yıkım olarak adlandırdığı biçimlerdir (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Schumpeter'in Sanayi Devrimi'nden bu yana kapitalizmin temel gerçeği olarak gördüğü yaratıcı yıkım süreci, küçülmeden ekonominin büyüyen sektörlerine kadar emek ve sermayenin büyük çapta yeniden tahsisini içerir. Schumpeter, iktisadi devrelerin durgunluk ve bunalım evrelerinde meydana gelen üretken kaynakların tasfiye ve yeniden tahsisi sürecinin sadece kapitalist evrimin temel ve kaçınılmaz bir özelliği olduğuna değil, aynı zamanda gerekli olduğuna inanır. (Legrand ve Hagemann, 2017: 1). Bu nedenle, yeni bir firmanın mevcut bir sektöre girmesi, her zaman eski bir çevre ile savaşmak anlamına gelir ve bu da yeni firmanın inovasyonu ile sağladığı avantajı yasaklamaya, itibarsızlaştırmaya veya başka bir şekilde kısıtlamaya çalışır. Ancak her girişimcinin yüksek kârı geçicidir, çünkü rakipler inovasyonu kopyalar ve fiyatlar düşer. Schumpeter'in rekabet etmek olarak adlandırdığı bu fiyat düşürme silsilesi, devlet tekeli tarafından korunanlar dışındaki tüm endüstrilerde gerçekleşir. Rekabete girmek birkaç yıl alabilir ve çağdaşlarının görmesi genellikle zordur. Ancak altı çizilen nokta uç bir örnektir ve bu yüzden Schumpeter, hükümetler tarafından desteklenenler (Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndaki birçok firma da olduğu gibi) dışındaki tekeller hakkında nadiren endişelenir.

İktisadi Devreler adlı eserin tarihsel nüvesini, İngiltere, Almanya ve özellikle ABD'deki iş sistemlerinin parlak döneminin analizi oluşturur. Schumpeter, okuyucuya İşletme Tarihi'nden örnekler sunduğu kitabında ekonomik kalkınma sürecine öncülük eden beş endüstriye; pamuklu tekstil, demiryolları, çelik, otomobiller ve elektrik enerjisine odaklanmaktadır. Ayrıca kapitalizmin yükselişinde çok önemli üç kurumsal yeniliğe; fabrika, şirket ve modern finansal sisteme vurgu yapmaktadır (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Fabrika Sistemi

Schumpeter, eserine endüstrileşen ilk büyük ülke olan İngiltere'deki fabrika sisteminin kökeni ile başlar. 1500'lerin sonunda, birkaç İngiliz girişimcinin üretim maliyetlerini sistematik olarak düşürerek satış fiyatlarını düşürebildiğini yazmaktadır: "Düşük fiyatlar talebi teşvik etti ve üreticilerin daha büyük hacimde üretim yapmalarını ve daha geniş alanlarda satış yapmalarını sağladı. Uzun vadede, yeni fabrika sistemi destekçilerinin hayallerinin de ötesine geçti. Çok sayıda işçiyi tek bir yerde topladı, kalite için tek tip standartlar belirledi ve üretimi, hepsi saat disiplini altında, uzman işçiler tarafından gerçekleştirilen ayrı ayrı parçalara ayırdı."

Schumpeter, fabrika sisteminin tekstil gibi eski endüstrilere bile daha verimli üretim getirdiğine dikkat çekmektedir: "Evde eğirme ve dokumadan mekanize kumaş üretimine geçiş o kadar derindi ki ilk sanayi devrimini başlattı. Tüketicilerin fabrikada üretilen uygun fiyatlı pamuklu kumaşlara talebinin muazzam olduğu ortaya çıktı."

Fabrika sistemi mevcut diğer birçok endüstriyi de modernize etti. Demir ve çelikte, daha büyük fırınlar “külçe, levha, çubuk ve tel gibi büyük ölçekli standart ara mallarda üretim yapılmasını” kolaylaştırdı. Fabrikalar geniş bir ürün yelpazesinde üretimini artırdı: bakır ve pirinçten yapılmış metal işleri, “su çarkları ile tahrik edilen” değirmenlerde yapılan kağıtlar, “çömlükler, şeker rafinerileri. . . cam, sabun ve barut fabrikaları ve tuz kaynatma tesisleri.” Fabrikalar, İngiliz ekonomik yaşamında yeni bir çağ başlattı, genel yaşam standardını yükseltti ve bireysel girişimciler için büyük servetler getirdi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

“... Madencilikte, madenlerin boşaltılmasında kullanılan orta çağdan kalma galeriler Alman yöntemleri ve yeni pompalama ve çekme makineleri ile geliştirildi. Havalandırma bacaları ve ocaklar, havalandırma teknikleri vb. çok yavaş gelişti ve on altıncı yüzyıl İngiltere’sinin ortalama maden ocağı, teknolojik olarak henüz bir taş ocağından biraz daha fazlasıydı. Alman ve Hollanda tekniği, demir ve çelik endüstrisini, daha büyük fırınları ve henüz on altıncı yüzyılın sonuna kadar elde edilen diğer doğrudan gelişmeleri dönüştürdü...” (Schumpeter, 1939: 242).

Ancak değişim kolay olmadı. İktisadi Devreler’in ana teması, geleneksel şeyleri değiştirmenin aşırı zorluğudur. Schumpeter, çoğu analistten daha fazla, yaratıcı yıkımın yıkıcı kısmının her zaman oldukça gerçek olduğunu ve çıkarları yok edilenlerin kültürlerini ve statülerini korumak için sıkı mücadele edeceğini vurguladı. İngiltere’de ve başka yerlerde, küçük ölçekli zanaatkârlar ve loncaları, düşük fiyatlar, artan üretim ve genişlemiş ihracat gibi diğer faydalara kıyasla saygın sanat, topluluk ve geleneğe sahipti. Bu tercihler yüzlerce yıl geriye gidiyordu ve onları değiştirmenin tek yolu ancak ezici bir ekonomik yenilgiyle olurdu. Eserde, 1579 yılında Danzig belediye yetkilisinin emriyle öldürülen şerit dokuma tezgâhının Prusyalı mucidinden farklı olarak “girişimciler gerekmedikçe öldürülmediler” ancak “hayatları nadiren tehlike altında değildi” diye bahsedilmektedir. İngiltere’deki zanaat loncaları hem yabancıların hem de kendi üyelerinin yenilikçi yöntemler kullanmasını önlemek için orta çağ yasaları başlattı. Fabrikaları ve belirli mekanik cihazları yasaklayan düzenlemeler için dilekçe verdiler. Schumpeter, 1555 Dokumacı Yasasını ve “1624’te iğne imalatı yapan yeni bir makinenin imha edilmesini amaçlayan Kraliyet ilanı”na atıfta bulunuyor. Kanunun belirli bir zamanda neye izin verebileceğinden bağımsız olarak, zanaatkârların yeni makineleri tekrar tekrar parçaladıklarını yazıyor (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

“... Büyük ölçekli sanayinin uyum sağlayamayacağı düzenlemeleri güvence altına almaya yönelik olağanüstü örnek 1555 tarihli Dokumacı Yasası’dır, özel yasakların bir örneği ise 1624 yılında iğne imalatı yapan yeni bir makinenin imha edilmesini amaçlayan Kraliyet ilanıdır...” (Schumpeter, 1939: 244).

Buna karşılık, İngiliz girişimciler fabrikalarını genellikle loncaların hâkim olduğu şehirlerden uzaklaştırdılar. Ancak bu yeni ileri karakol bölgelerinde

yenilikçiler yerel yetkililerle “işleri düzeltmek” zorunda kalsalar bile kırsal alanda faaliyet göstererek, resmi baskıların engellemelerine yol açmadan ve daha ucuz emeğin avantajıyla ilerleyebildiler. Ancak, engeller ne olursa olsun, bazı endüstrilerde uzun vadede kazanacaklarından neredeyse emindiler. Büyük ölçekli fabrika üretimi işçilere daha fazla iş, tüketiciler için daha ucuz mallar, hükümetler için daha zengin bir vergi tabanı ve İngiltere için baskın bir dış ticaret pozisyonu vadetti. Schumpeter’e göre Londra’da “siyasi dünya tutumunda ve motivasyonunda kararsız kaldı”. Ancak kısa bir süre sonra, iş dünyasının kendisi siyasette büyük bir güç haline geldi ve 18. yüzyılda Parlamento büyük ölçüde teslim oldu (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

“... Girişimci, küçük ustaların örgütlerinin dışında hareket etmek, eğer usta onlardan biriyse onları terk etmek, ayrıca onların kontrol ettikleri kasabalardan, ticari işini gerçekleştirmek ve finanse etmek için ucuz işgücünü bulduğu kırsal bölgelere taşınmak zorunda kalıyordu...” (Schumpeter, 1939: 240).

Üretimde yenilik yapmanın yanı sıra, girişimciler genellikle tüketim alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kaldılar. Büyüyen stoklarla karşı karşıya kalan sanayiciler, isteksiz müşterileri yeni ürünlere gerçekten ihtiyaç duyduklarına ikna etmeleri gerekiyordu. Burada Schumpeter, çoğu iktisatçıdan farklı olarak, kitlesel tüketimde ve ekonomik büyümenin kendisinde pazarlamanın rolüne büyük önem vermektedir (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006):

“... Ancak bunun dışında tüketicilerin geleneksel direnişi vardı. Tatmin edici sabun üretmek yeterli değildi, aynı zamanda insanları yıkanmaya teşvik etmek de gerekliydi- genellikle yeterince takdir edilmeyen bir sosyal reklam fonksiyonu...” (Schumpeter, 1939: 243).

Üreticiler ve yatırımcılar açısından, yeni isteklerin gerçek ihtiyaçlar olup olmadığı önemli değildi. Schumpeter’ göre ihtiyaçlar her ne olursa olsun, hiçbir zaman koşullandırıcı faktörlerden daha fazlası değildir ve çoğu durumda yalnızca girişimci eylemin ürünleridir. Yiyecek, giyecek ve barınak gibi yadsınamaz ihtiyaçlar, kendi başlarına “kapitalist motoru harekete geçirmez”. Bu nedenle “gözlemciye en çok ihtiyaç duyulan ülkelerde ekonomik kalkınma (kapitalist tüketim dahil) hiçbir zaman belirgin olmamıştır.” Bu nedenle, kapitalizmin anatomisini anlamak için, analistlere, az gelişmiş dünyada değil, ekonomik olarak gelişmiş ülkelerdeki endüstrileri incelemeleri önerilir. Schumpeter, kapitalist evrim anlatısını İngiltere, Almanya ve ABD’nin gerçek sanayi tarihine dayandırmaktadır (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2006; McCraw, 2007).

Tekstil

Schumpeter ilk örneği, Orta Çağ Almanya ve İsviçre’sinden, çok az bir zaman sonra da Hindistan’da bulunan pamuklu tekstillerden vermektedir. Ancak pamuğun hikayesi çiftçilerin değil, girişimcilerin hikayesidir. Schumpeter’in

anlatılarındaki ana olaylar Doğu Hindistan Şirketi'nin pamuklu kumaş ithal etmeye başladığı İngiltere'de gerçekleşmektedir. Her zamanki gibi, değişiklik şiddetli bir dirençle karşılaşmıştır. 1721 yılında yünlü ve ipekli kumaş işindeki köklü firmalar, "İngiliz işçinin ilgisine bağlı olarak baskılı, desenli veya boyalı (Hint) patiskaların giyilmesinin yanı sıra, satışının da yasaklanmasıyla güvence altına alınmıştır (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"...Terminolojimize göre pamuklu tekstil endüstrisi yeni liderdi, ancak ortak görüş anlamında yeni değildi. Pamuklu malların üretimi ve ticareti elbette daha önce de - hammaddesini Küçük Asya'dan aldığında Orta Çağ'da Almanya ve İsviçre'de - vardı ve hepsi yeniliklerle tanınmış birkaç aşama açıkça ayırt edilebilirdi. Bunlardan birincisi, Doğu Hindistan Şirketi (yeni bir tüketim malı tesisi) tarafından ağırlıklı olarak (veya tamamen?) Hint pamuklu kumaşların tanıtımından oluşuyordu..." (Schumpeter, 1939: 271).

O zaman, küçük bir İngiliz pamuk endüstrisi, karışımı kumaşta keten çözgüsü için atkı olarak kullanılmak üzere bükülmüş iplik sağlamıştır. 1736'da hükümet sektöre pamuk yasağından muafiyet imkânı tanıdı ve böylece iplik için yeni bir talep yarattı. Daha sonra 1774'te pamuk karşıtı yasaları tamamen kaldırdı ve daha sonra İngiliz üreticiler sadece pamuktan kumaşlar yapabilmıştır. 1780'lerde, bol miktarda yenilik, üretimde dev bir sıçrama için zemin hazırlamıştı. Pamuklu kumaşların kullanımı hızla yayıldı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Bu endüstriye, 1736'da bu tür karışık kumaşların üretimi için bir muafiyet verildi ve bu işkolu üzerinde gelişmeye devam etti, böylece üretimine, ardından yeniliğe prim koyarak iplik ve kondisyonlama talebi yarattı. Tamamen yürürlükten kaldırma, saf pamuklu kumaşlar üretmenin mümkün hale gelmesinden kısa bir süre sonra 1774'te geldi..." (Schumpeter, 1939: 271).

Yine, geleneksel zanaatkarlar bu duruma şiddetle tepki gösterdi. İlk yıllarda dokumacılar, John Kay'ın sahibi olduğu uçan mekik olarak adlandırılan yeni tezgahını (1733'te icat edildi) yıktılar ve Kay'ı Fransa'ya sürdüler. Diğer protestocular James Hargreaves'in yeni eğirme motorlarının (1770 yılında "jennies" patentli) çoğunu parçaladılar. Daha da ötesi 1792'de diğerleri Edmund Cartwright'ın elektrikli dokuma tezgahlarını yapan fabrikayı yıktılar. Ünlü Luddites'ler (tekstil işçileri) 1811'den 1816'ya kadar tekstil makinelerini çeçile ezerek un ufak ettiler.

Sanayi devrimini tanımlarken - ve tezinin kalbi olan değişimin doğasını araştırırken- Schumpeter, mucitler ve girişimciler ile icatlar ve yenilikler arasında keskin ayrımlar yapar. "Buluşun yapılması ve ilgili yeniliğin gerçekleştirilmesi, ekonomik ve sosyolojik olarak, tamamen farklı iki şeydir." Genellikle ikisi birbiriyle etkileşir, ancak asla aynı değildir ve yenilikler genellikle buluşlardan daha önemlidir. Richard Arkwright'ın (1732-92) kariyeri bu ayrımları özellikle iyi örneklendirir. Arkwright bir mucitti, ama çok daha eleştirel

olarak yenilikçi bir girişimciydi. Diğer iş adamları, patentli makinelerinin kullanımını için ona cömert ücretler ödediler ve birkaç fabrikayı da kendisi işletti. Çok geçmeden zengin oldu ve bir şövalyelik unvanı bile aldı. Schumpeter'in ifadesine göre Arkwright, Yeni bir firma kuran ve büyük bir girişimci kârı elde eden yeni bir adamdı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Arkwright'in figürü bunu örnekliyor (kendisi gerçekten bir şey icat ettiği süreç). O, girişimciler - Arkwright'lar ve Bridgewater Dükleri - dediğimiz şeyin tipik bir örneğidir: sosyolojik olarak, gerçeği o kadar iyi gösteren geçmişinde sosyal sınıf oluşturmazlar; şahsen, o tür bir adamdı; iktisaden, başarısının doğasında ve çevre üzerindeki etkilerinde..." (Schumpeter, 1939: 272).

Arkwright'in yeni bir sistem organize etme konusundaki çoklu yenilikleri ve becerileri, sadece icatlarının önemini aştı. Schumpeter'in dediği gibi, "bir şeyi yapmak" - "yeni üretim fonksiyonlarının gerçek kurulumu - ayrı bir fenomendir." Bir yeniliğin devrilen dominosu, her yöne yayılan sonsuz bir seride, bir sonraki dominoyu devirir. "Her aşamanın, örneğin, iplik ve kumaş, her birinin yeni talepte bulunma ve darboğazlara karşı rekabet etmede diğer aşamaları nasıl takip ettiğini kolayca görüyoruz, bunun kaldırılması bir sonraki başarıyı sağlıyor." (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

İhtiyaç icadın anası olabilir, ancak otomatik olarak yenilik üretmez. Tekstilde Richard Arkwright, seramikte Josiah Wedgwood, buharlı motorlarda James Watt ve Matthew Boulton ve diğerleri gibi yeni firmalar işleten yeni adamlar bu tür şeyleri yapmak zorunda kaldılar. Daha önce İngiliz tekstil pazarına hâkim olan ipek ve yünlerde gerekli önlemler alınmadı. Her iki endüstrinin 1700'ler boyunca yeniden düzenlenmesi gerekiyordu. Yine Schumpeter'in de belirttiği gibi "Zengin ve köklü yün endüstrisi, 19. yüzyılın otuzlarına kadar geride kaldı. Baskı altındaki ilerlemeyi kabul etti (pamuktan kaynaklı) ve daha aktif kız kardeşi tarafından yutuldu." İpek endüstrisi kendi başına kaldı ancak genişlemedi. Bu arada, pamuk tekstili üretimi patladı ve tüm dünyadaki İngiliz pazarlarına ihracat için milyarlarca metre kumaş verdi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Onlarca yıllık refahın ardından, sonunda pamuk endüstrisi durgunluğa sürüklendi. İngiliz firmaları o kadar çok geliştirdiler ki, daha fazla yenilik yapmak için çok az teşvik gördüler. Birçoğu geleneksel çıkırcı iplik eğirme teknolojisine sahipti ve sırtlarını büyük ölçüde üstün ring iplik eğirme yöntemine çevirdi. Bazıları aynı şirketin bükme iplik ve dokuma kumaşa sahip olmasının getirdiği sağduyu fikrinden ürktüler. 19. yüzyılın sonlarına doğru, yenilikçi Amerikan ve Avrupalı şirketlere alan kaybetmeye başladılar. İngiliz firmaları fabrikalarını modernize ettiğinde ve eğirme ve dokumayı entegre ettiklerinde, çok geç kalmıştı.

İngiliz pamuk tekstil endüstrisinin hem yükselişi hem de düşüşü Schumpeter'in argümanına mükemmel bir şekilde uymaktadır. Hargreaves, Cartwright ve Arkwright'ın buluşlarından yaklaşık 150 yıl sonra, binlerce aile şirketi uzun üretim sürecinde sadece bir veya iki aşamada uzmanlaştı ve yenilik yapmak yavaşladı. Endüstri, verimsiz, ancak [borçlu] sayılamayan ve uzun bir süre iyi kötü idare edebilecek birçok küçük veya orta ölçekli firmanın varlığı nedeniyle azaldı. Uzun vadede, pamuklu tekstil endüstrisi -en önemlisi İngiltere'nin- Schumpeter'in iş şemasında çok önemli olan kurumsal yenilikleri ihmal etti. Bu girişimsel terk edilmişlik için endüstri büyük bir bedel ödedi.

Almanya'da tekstil endüstrisi, İngiltere ve ABD'nin öncü girişimlerinden yararlandı. Almanya, İngiltere'de önemli yeniliklerin tamamlanmasından bir asır sonra, 1871 yılına kadar ulus olarak birleşemedi. Kimyasallarda ve elektrikli ekipmanlarda olduğu gibi tekstil sektöründe asla bir dünya lideri olamadı. Bunun yerine, Alman tekstil girişimcileri "yurtdışında zaten başarılı olan yöntemleri tanıtmak, kısmen ithal edilen makinelerle mekanize etmek, yeni fabrikalar kurmak ve özellikle büyük ölçekli fabrikanın sorunlarını çözmek" ile yetiniyorlardı. Mekanik teknolojisine çok az katkıda bulunmasına rağmen Almanlar tekstil endüstrilerini organize etmede İngilizlerden çok daha iyiydi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Modern Alman tekstil endüstrisi bu Kondratieff'in bir ürünüdür. Yurtdışında zaten başarılı olan yöntemlerin tanıtılması, kısmen ithal edilen makinelerle mekanize edilmesi, yeni fabrikaların kurulması, özellikle büyük ölçekli fabrikanın problemlerinin çözülmesi, bu alandaki girişimcilik başarısının çoğunu tüketmektedir..." (Schumpeter, 1939: 357).

Schumpeter, dünya tekstil endüstrisi analizini, ilk sentetik elyaf olan rayonun (suni ipek) yükselişini tarif ederek tamamlamaktadır. Bu hikâye, inovasyonun zaten "olgun" olduğu düşünülen endüstrilerde nasıl devrim yaratabileceğini gösteriyor. Girişimci, 19. yüzyılın sonlarında "ticari ve örgütsel ve bazı ek teknolojik sorunları çözen ve ürünü başarılı kılan" Fransız Kont Chardonnet'ti. Suni ipekte, baskın figür "çok karakteristik bir girişimci tipi" olan Chardonnet, gerekli kimyasal işlemleri yapmış ve ardından Fransa ve İsviçre'de yeni fabrikalar kurmuştu. Chardonnet, sektörün kurucusu oldu. Artık zaman yeni adamı takip etme zamanıydı. Fransa, İngiltere ve ABD'deki diğer yenilikçiler hızlı bir şekilde kendi suni ipek yapma yöntemlerini geliştirdiler. Sonunda, ucuz yapay ipek üretmek için mütevazı bir çaba olarak başlayan şey, 1924 yılına kadar yılda 29 milyon sterlinlik kumaş üreten büyük bir endüstriye dönüştü (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... İngiliz varyantı olan viskoz işlemi (Bevan, Beadle ve Stearn), hammadde olarak selüloz ile çalışan ve maliyet avantajı nedeniyle tüm ülkelerde en yaygın olarak kullanılan yöntemdir. Temel girişimci fikir ilk başta kitleler için ucuz ipek üretmekti. Buna göre, çorap ve peluş ürünler, toplam dünya üretiminin Birleşik Devletler

Tarife Komisyonu tarafından yaklaşık 29 milyon pound olarak tahmin edildiği 1913'teki (1924'teki yüzde 25 ile karşılaştırıldığında) tüketimin yüzde 55'ini oluşturuyordu ve fiyatlar bu tür bir ipek ile ciddi şekilde düşüyordu..." (Schumpeter, 1939: 434).

Suni ipek, sadece binlerce küçük firma arasında değil, birçok büyük kimya şirketi arasında da tekstile yeni bir rekabet türü getirdi. Talep çok hızlı arttı. Başlangıçta girişimci kârlar yükseldi ve çok büyük servete sahip birkaç firma lider olarak ortaya çıktı. Amerika Birleşik Devletleri'nde, çok sayıda şirketin durgunluğa bağlı tasfiyesinden sonra, üç tanesi piyasaya hâkim oldu. Her üçü de (Amerikan Viskon, Celanese ve Endüstriyel Rayon) suni ipekte öncü olan ancak ABD tarife koruması ile Amerikan pazarına satış yapmakta özürlü olan Avrupalı firmalara bağlıydı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Demiryolları ve Finans

Schumpeter'in yeni insanların ve yeni firmaların yenilikçiliğinin en sevdiği örneği Amerikan demiryolu endüstrisiydi. 1830'larda girişimciler, iç kısımlardaki hammaddelerin limanlara taşınması için birkaç demiryolu hattına başlamışlardı. Çok geçmeden, buhar motorları daha verimli hale geldikçe ve kömür madenleri daha iyi geliştikçe demiryolları, kanal ve paralı yol sistemleri ile büyük ölçüde yer değiştirdi. Schumpeter'in dediği gibi Amerika Birleşik Devletleri'nin 1840'lı yıllardan başlayarak demiryollaşması eşi görülmemiş bir mühendislik başarısı ve hem Amerikan ticaretinin hem de ulusun kendisinin gelişiminde bir kilometre taşıydı.

Daha sonraki birkaç on yıl içinde, yeni demiryolu hatları boyunca bedava ya da ucuz toprak verme vaadiyle akli çelinen Avrupa'dan milyonlarca göçmen ülkeye akın etti. Hükümetten hem demiryolu şirketlerine hem de öncü ev sahiplerine büyük arazi hibeleri, kıta genelinde çılgınca batıya göçü destekledi.

1890'lara gelindiğinde, muazzam bir demiryolu ağı Amerika Birleşik Devletleri'nin her bölgesini diğer bölgelere bağladı. Böylesine ucuz ve hızlı ulaşım, benzeri görülmemiş çeşitlilikte endüstriyel ürünler ve tüketim malları için birleşik bir iç pazar ortaya çıktı. Üreticiler, toptancılar ve perakendeciler artık çok hızlı bir şekilde mal gönderip alabiliyorlardı. Telgrafın yardımıyla, birbirleriyle saniyeler ve dakikalar içinde iletişim kurabiliyorlardı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Şüphesiz, kat edilen kilometrenin gerçek devrimci etkisi de vardı. Navlun oranları büyük ölçüde düştü ve 1854 yılına kadar ortalama ton-mil başına iki ila üç sent arasındaydı..." (Schumpeter, 1939: 327).

Bu arada, demiryolları tarafından yürütülen çok sayıda inşaat programı bir dizi başka endüstriyi teşvik etti. Schumpeter "yollara bağımlı hale geldi ve yollar ya onlar tarafından açıldı veya uygun duruma getirildi" diyerek bu durumu tanımlamaktadır. Demiryolları yakıt, kömür, demir, çelik, makine ve

petrol bazlı madeni yağların kullanımını büyük ölçüde artırdı. Kıta genelinde demiryolları küçük kavşaklardan geniş yeni sanayi merkezlerine kadar her büyüklükte yeni topluluklar yarattı. Chicago, Omaha, Fort Worth, Denver ve binlerce küçük kasaba gibi, bir demiryolları çocuğuydu. Pittsburgh gibi yerleşik üretim şehirleri bile bir kez daha mantar gibi çoğaldı. “Yeni” Pittsburgh, Pennsylvania Demiryolu, Carnegie Steel, Heinz Foods ve demiryolu taşımacılığına bağımlı diğer büyük şirketlerin omuzlarında yükseldi.

Hemen hemen tüm yeniliklerde olduğu gibi, rakipler demiryolu ağlarının gelişmesine karşı umutsuzca savaştılar. Yasal engelleri kullanmanın yanı sıra (demiryolu hatları için büyük arazi koridorlarının satın alınmasını engelleme), kurulan menfaat ilişkileri akıllarına gelebilecek her türlü bariyeri oluşturmalarına imkân verdi. Örneğin kanal şirketleri feragat etme bedeli olarak yan ödemeler şeklinde rüşvet talep etti. Ancak, Schumpeter’in söylediği gibi, demiryollarının o kadar çok avantajı vardı ki, geleneksel ulaşım tarzlarını ezip geçiyordu.

Çok geçmeden “kıran kırana rekabet” unsuru, demiryolunu kendi içinden vurdu. Rakip demiryollarının yoğun baskısı altında, mevcut şirketler navlun ve yolcu ücretlerini, bazen kendi maliyetlerinin altındaki seviyelere indirdi. İnşaatlar yavaşladı, birkaç yeni firma ortaya çıktı ve endüstri, birleşmeler, yeniden finansmanlar ve büyük bireysel servetlerin kaybına yol açan şiddetli bir çalkantıdan geçti. Sonunda, deneyimli yatırımcılar bile paniğe kapıldı. Demiryolu yatırımcısı John Murray Forbes bu durumu, 1847’deki küçük durgunluğun hemen öncesinde “akıntı çok yüksekken bir şeyleri elde tutmayı sevmiyorum” diye ifade etmiştir (Cochran, 1929: 56).

Demiryolları daha sonra Schumpeter’in belirttiği gibi, genel olarak “karşılıklı bağımlılık” ile karakterize edilen genel iş “organizmasının” bir parçası haline geldi. Bu, kapitalist evrimin tipik bir örneğiydi. “Bir yenilik ne kadar çok resmileşirse, bir yeniliğin karakteri de o kadar çok kaybeder ve iç tepki vermek yerine onları takip etmeye başlar.” Demiryolu birleşmeleri ve yeniden finansmanlar “kontrol grupları arasındaki muhteşem mücadeleler yoluyla” meydana geldi. Kriz halka “yük savaşları, kıyasıya rekabet, ayrımcılık ve düzensiz girişimin kötülükleri” şeklinde yansdı. Gerçekten de çok sayıda skandal vardı, ama asıl hikâye “konsolidasyon, verimli yönetim ve sağlam finanstan biriydi, böylece Amerika’nın demiryollaşmasının son adımını başlattı.”

Demiryolları muazzam meblağlara mal olduğu ve inşa edilmesi aylar veya yıllar sürdüğü için, girişimciler bunları sadece kendi fonlarını ve işten elde ettikleri gelirleri kullanarak finanse edemediler. Böylece, inşaat, Schumpeter’in yazılarının sık görülen bir teması olan, “esas olarak kredi yaratımı ile finanse edildi”. Demiryolu tahvilleri satın almak ve bankalardan kredili mevduat kullanmak yoluyla İngiltere ve Avrupa’dan Amerika’ya büyük miktarlarda para aktı. Bu verilen İngiliz açık kredilerinin bir kısmı “neredeyse inanılmaz derecede serbest ve dikkatsizce” kullanıldı. Amerika Birleşik Devletleri’nde

kredi yaratma genellikle daha da pervasızdı ama aynı zamanda son derece yenilikçiydi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Önceki kârlar ya da yurtiçi tasarruflar yetersiz olduğundan, demiryolu inşaatı esas olarak kredi yaratılması ile finanse edildi..." (Schumpeter, 1939: 328-329).

Demiryolu finansmanı modeli, yatırımcılar için kapitalist ekonomilere özgü çalkantılı iktisadi devreleri örneklendirmiştir. Dünya çapında 1873 depresyonuna gelindiğinde, demiryolunun iniş ve çıkışları "likidasyon, absorbe, adaptasyon" - İnovasyonun samimi arkadaşı - sürecinin "alışılmadık derecede uzun ve acı verici bir olay" olacağını açıkça ortaya koymuştu. Demiryolları, özellikle hisse senetleri ve tahviller yoluyla tamamen yeni bir finansman modeli getirmişti. 1850'lerde Amerika'da bu hareket modern Wall Street'i doğurdu. 1897'de, demiryollarının "net sermayesi" 9.168.072.000 ABD doları, o zamanlar için neredeyse düşünülemez bir meblağ, idi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Sermayenin ve insan göçünün - İç Savaş'ın bitiminden 1900'e kadar yaklaşık 14 milyon insan göç etti - sonuçlarını ve İç Savaş'ı ekleyerek pratikte var olan tüm dalgalanmaları ve eğilimleri elde edebiliriz. 1897 itibarıyla, demiryollarının net sermayesi 9.168.072.000 ABD doları (işletme sırasında mil başına 50.000 ABD dolarının biraz üzerinde) idi. Diğer her şey yollara yöneldi veya onlar tarafından veya onların kontrolü altında yapıldı ve büyük ölçekli finansman asıl amacını onlarda buldu. Ama abartmamalıyız. Demiryolları Amerikalılara kapitalist yöntemleri ve tutumları öğretmedi. Bunlar ve büyük ölçekli sanayi işletmeleri daha önce de vardı..." (Schumpeter, 1939: 383).

O halde "Demiryollaşma" Schumpeter'in "modelinin çalıştığını göstermenin standart örneği" idi. Hem büyük hem de küçük yüzlerce yenilik ortaya çıktı. Büyük miktarlarda para el değiştirdi, ticaretin hızı nakliyeye sıçradı ve çok sayıda yeni ürün ulusal pazarlara ulaştı. Tüm bu özellikler "evrimsel sürecimizin temel özelliklerini, diğer tüm durumlardan daha açık hale getirmek için bir araya geliyor"du (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Şirketler ve Büyük İşletmeler

Nasıl demiryolları yeni finansman biçimlerini desteklediyse, şirketlerin büyümesini de teşvik etti. Kurumsal form hayati bir örgütsel yeniliği temsil ediyordu, ancak gelişimi uzun sürdü. İlk şirketler çoğunlukla 16. ve 17. yüzyıllarda İngiltere'de ve Hollanda'da tasarlandı. Belediyeler, üniversiteler, loncalar ve deniz aşırı ticaret şirketlerinin kurulması gibi belirli bir kamu amacının yerine getirilmesi için yasal bir çerçeve olarak hizmet ettiler. Ancak 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar şirketin işlevi yavaş yavaş değişti. Schumpeter, "her bir bireysel girişim için (Doğu Hindistan Şirketi için bile olsa) ilk kez yapılan sermayenin artırılmasını ima ettiklerini belirtmiştir. Bu uygulamadan nihayetinde, sadece hissedarlarının birey olarak değil, "şirketin bağımsız ve kişisel olmayan sermayesi" de ortaya çıktı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Fakat kurumsal girişim çok geçmeden bu süreçten evrildi. Her bir bireysel girişim için ilk kez (Doğu Hindistan Şirketi durumunda bile) yapılan sermaye artırımını ima etti - kendilerini kolayca kurulan ortaklarla ilişkilendiren baş maceracıların bir uygulaması - daha sonra bir dizi girişim için veya belirli bir süre için, nihayetinde şirketin bağımsız ve kişisel olmayan sermayesi ortaya çıktı..." (Schumpeter, 1939: 246).

İşletmelerin finanse ettiği sınırlı süreli girişimler olduğu sürece, ticaretin eski ortaklık şekli iyi bir şekilde ortaya çıktı. Her katılımcı tüm yükleri ve kârı paylaştı. Her biri katkısı için değerlendirildi ve her biri ortaklığın borçlarını kendi kişisel varlıklarından bir bütün olarak ödemekle yükümlü tutulabilirdi. Bu düzenleme, girişimlerin finansmanı münferit ortakların kişisel servetlerinin toplamını aşmadığı sürece işe yaramıştır.

Ancak madencilik ve birkaç erken dönem fabrika gibi sanayi işletmeleri, varlıklı ortaklardan oluşan büyük bir grubun bile ötesinde, kalıcı finansman gerektiriyordu. Hükümetler, sanayileşmenin yeni ekonomik gerçekliğini desteklemek için, daha sonra kanun yoluyla, anonim şirket olarak bilinen ve modern şirket için temel oluşturan yeni bir düzenleme oluşturdular. Bu yeni düzenlemede, hisseler potansiyel olarak sonsuz sayıda yatırımcı arasında alınabilir ve satılabilirdi. Tüm bunların gerçekleşmesi için Schumpeter, yasal ve finansal araçların buhar motorunun icat edilmesi ile aynı anlamda icat edilmesi gerektiğini söylemiştir. Çoğu durumda, kral veya yasama organı, özel yasalar vasıtasıyla, başlangıçta birbiri ardına şirketler kurdu. Tipik şirket sözleşmeleri, bazıları tekel olarak faaliyet gösteren kanal şirketleri ve bankalar gibi devlet destekli işletmelerdeki yatırımcılara kadar uzandı. 19. yüzyıla kadar şirketler diğer iş türlerine de yayıldı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Bu sermayedeki hisseler, Sermayesi Paylara Bölünmüş Anonim Şirket iş hayatına başladığında, 17. yüzyıl boyunca hayatta kalan formlar olarak, yine de eski formların ruhu ve anlamıyla ilgisiz bir tezat oluşturarak serbestçe alınıp satıldı. Bu gelişmeyi mümkün kılmak için, hem yasal hem de finansal cihazların buhar motoru icat edilmesi gerektiği gibi icat edilmesi gerekiyordu..." (Schumpeter, 1939: 246-247).

Modern şirket daha sonra, Schumpeter'in "idari onay" dediği serbest şirketleşme ayrıcalığı ile geldi. 19. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer birkaç ülkede girişimciler, yeni şirketlerini iş yaptıkları yetki alanlarına dahil bölgelerde basit tescil yoluyla başlatabildiler (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Kurumsal form, bir veya daha fazla ortak öldüğünde veya ortaklığı çözmek istediğinde bir işletmenin zorunlu olarak tasfiye edilmesini önledi. Sınırlı sorumluluk, insanların sınırsız kişisel risk almadan ekonomiye yatırımcı olarak daha özgürce katılmalarını sağladı. Mülkiyetin kontrolden ayrılması,

yetenekli yöneticilerin büyük işletmelere liderlik etmesi için fırsatlar yarattı. Aynı zamanda, çoğunlukla borsalar tarafından yönetilen kurumsal hisse senetleri için ikincil piyasa, hisse senedi ve tahvil sahiplerinin kendi seçtikleri zamanda yatırımlarını nakde çevirmelerine izin verdi (McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Schumpeter'e göre, demiryollaşma şirketler tarafından olanak sağlanan girişimciliğin en iyi örneği idi. Daha önceki demiryolu girişimcilerinden çok farklı yeni tipler onları ele geçirdi. Bu eğilim 1850'lere kadar başlamış olmasına rağmen, yeni bir yönetici sınıfa duyulan ihtiyaç 1890'larda zirve yaptı. O zamana kadar, yeni yöneticiler "tasfiye ve yeniden yapılanma ... kombinasyon, katılım ve birleşme" gibi karmaşık görevleri yerine getiren "organizatörler ve finansörler" olarak hizmet ettiler (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... 1893 krizi ve sonrasındaki etkinin büyük ölçüde ortadan kalkması, birçok yollar üzerinde kontrolü yeni ellere bıraktı. Daha önceki demiryolu girişimcilerinden çok farklı yeni tipler onları ele geçirdi. Bazıları hiç girişimci değil, sadece etkili yöneticilerdi..." (Schumpeter, 1939: 402).

19. yüzyıl boyunca kurulan yüzlerce bağımsız demiryolu şirketinin haricinde, programlı seferler her biri binlerce mil uzunluğunda olan on ana sistemle yirminci yüzyılın başında zirveye ulaştı.

Demiryolları, gerçekten büyük işletmelerin ilk örneklerini oluşturuyordu, ancak pek de sadece bunlardan ibaret değildi. Demiryolu sisteminin konsolidasyonu, üretim, dağıtım ve perakendecilikte yüzlerce başka birleşmeyi sağlamasının yanı sıra diğer birçok firmanın içsel genişlemesini de önledi. 1897'den 1904'e kadar 4.227 Amerikan şirketi 257 büyük kuruluşla birleşti. İsimlerinin birçoğu, dahili olarak genişleyen şirketlerle birlikte, bugün hala tanınmaktadır: Goodyear, Pepsico, General Dynamics, Kellogg, Gillette, Monsanto, 3M, Texaco. Bu hareket, ilk gerçek ulusal pazarları yaratan tamamlanmış demiryolu ağı olmadan gerçekleşemezdi.

Demiryolu sisteminin konsolidasyonu imalat, dağıtım ve perakendecilikte yüzlerce başka birleşmenin habercisi olmuştur. Birleşmeler yoluyla girişimciler fiyatları sabitlemeye ve çağdaşların "kıyasıya rekabet" dediği şeyi azaltmaya çalıştılar. Schumpeter, birleşme hareketi de dahil olmak üzere büyük işletmelerin yükselişini yeni adamlar ve yeni firmalar tarafından yürütülen finans ve yönetimde büyük bir yenilik olarak gördü. Bu trendden korkan sosyal eleştirmenlerin aksine, dev şirketlerin büyük avantajlar getirdiğine inanıyordu: "yeni kontrol birimleri, yeni yönetim ilkeleri, yeni endüstriyel araştırma olanakları ve en azından sonunda yeni tesis ve ekipman türleri". Ayrıca yeni teknolojiyi ticarileştirmenin "mutlak optimum" yolunu kolaylaştırdılar (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Elbette, konsolidasyon yeni bir olgu değildi. Özellikle demiryolu sistemleri (İngiltere'de kırklı yıllarda tanıştık) daha önce kurulmuştu ve altmışlı yıllarda endüstriyel kombinasyon başlamıştı ve seksenli yılların bir özelliği olmuştur. (...) Her durumda, yasal kılıf ne olursa olsun (kısa süre sonra holding şirketinde, şeyin ekonomik doğasına uygunsuz), bu birleşmeler denenmemesi durumunda bilinen teknolojinin mutlak optimumluğunu elde etmek için, çoğu zaman aşmak üzere inşa edilmiş yeni kontrol birimleri, yeni yönetim ilkeleri, endüstriyel araştırmanın yeni sorumlulukları ve en azından neticede, yeni tesis ve teçhizat türleri - ayrıca, yeni yerler - anlamına geliyordu..." (Schumpeter, 1939: 403-404).

Bazı yıkıcı suiistimalleri kabul ederken Schumpeter, İktisadi Devreler'da büyük ekonomilerin yükselişinin sanayi ekonomilerinin büyümesinde mantıklı bir aşama olduğunu savunmaktadır. ABD'ye taşınmadan önce bile bir durum onun için çok açıktı: Girişimci müteşebbislerin ortaya çıkışı, büyük işletmelerin yükselişiyle birlikte her zaman kesintisiz ilerlemektedir. Bu açık gerçek, Schumpeter'in girişimcilerin yeni firmalarda başarılı olma fırsatlarının aniden durduğu yönündeki genel suçlamaları her zaman reddettiğinin en belirgin kanıtıdır.

Schumpeter her zamanki gibi bu konuya geniş bir bakış açısıyla yaklaştı. Pek çok politikacının ve sosyal eleştirmenin iş başındaki zanaatkarlara, küçük iş adamlarına ve vasıfsız işçilere verilen zararı neden protesto ettiklerini anladı. Ancak ona göre yeniliklerin tüm ulusal ekonomileri ileriye taşıdığı ve uzun vadeli ilerlemenin kısa vade de çok daha ağır bastığı açıktı. Büyük şirketlerin orantısız siyasi gücü ile ilgili olarak, kontrol işlevinin özel sektöre değil hükümetlere ait olduğuna inanıyordu. Ancak, eserlerinin çoğunda yazdığı gibi, bu girişimciliğin gelişmesini engellemesinler diye dikkatli bir ele sahip akıllı memurlar gerektiriyordu (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Otomobiller ve Çelik

Demiryollaşmaya ek olarak, Schumpeter'in kapitalist büyümenin favori örneklerinden biri de otomobildi. Otomobil üretimi birçok yeniliği birleştirdi: değiştirilebilir parçalar, modern takım tezgâhları, içten yanmalı motor ve çelik yapmanın yeni yolları. Tüm süreç "sadece mevcut kaynakları değil, aynı zamanda mevcut teknolojiyi de yeni kullanımlara çeviren tamamen girişimci bir başarı" idi. Schumpeter, teknolojik sorunların çoğunun 1890'lar ve 1900'lerin başında Fransa ve Almanya'da çözüldüğünü belirtmektedir. Ancak gerçek otomotiv yenilikleri, 1902'den sonraki beş yıl içinde en az 322 firmanın otomotiv işine girdiği Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşti. 1907'ye kadar, satışlar 8.423 adet ve yaklaşık 5,5 milyon dolardı; bu miktarın belki de 1 milyon doları kar idi. Daha sonra 1908'de Henry Ford'un, Schumpeter'in dediği gibi bu "büyük yeni şey"i, Model T'si zenginler için değil kitleler için tasarlandı. Bir Packard 5.450 dolara satılırken, ilk Model T sadece 850 dolara ve 1912 versiyonu ise sadece 600 dolara mal oldu. 1920 yılına gelindiğinde, bir

Model T'nin fiyatı 440 dolara ve 1924'e kadar inanılmaz bir şekilde 290 dolara düştü. Bu arada, fiyatı düşerken bile otomobilin kalitesi iyileşmişti. 1925'e geldiğinde, işe başladıktan sadece yirmi iki yıl sonra, Ford on iki milyon Model T satmıştı, hem de tüketicilere her zamankinden daha düşük fiyatlarla (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Otomobil endüstrisi, sadece mevcut kaynakların değil, aynı zamanda mevcut teknolojinin, yani Lenoir-Otto içten yanmalı motorun, değiştirilebilir parçalar prensibinin, geliştirilmiş çeliğin ve modern makine aletlerinin bulunduğu olanakları yeni kullanımlara dönüştürmesi için tamamen girişimci bir başarıya iyi bir örnek vermektedir..." (Schumpeter, 1939: 415).

1920'lerin ortalarında Ford, General Motors ile bir savaşa girdi ve birkaç yıl içinde, girişimci Alfred Sloan ve seçkin GM yöneticileri ekibi Ford'un dışında, bir yenilikler fırtınasına gömülmüştü. Yaratıcı finansal tekniklerde Schumpeter, endüstri "neredeyse kendi başına ayrı bir kategoriydi" diye yazmaktadır. General Motors'un taksitli alımı tanıtması, tüketicileri önemli borçlular haline getirerek muazzam miktarda kredi yarattı. Bu sadece satışları artırmak ve ticareti teşvik etmekle kalmadı, aynı zamanda GM'ye faiz ödemelerinden ve nakit satın almak istemeyen müşteriler adına bankalardan krediler aracılığıyla yapılan nakit ödemeler ile cari gelir akışı sağladı. Bu, üreticilerin kendi borçlanmalarını en aza indirmeleri için bir imkân yarattı. "İnovasyon amacıyla kredi yaratmanın nasıl gizlendiğini göstermek için bulunabilecek daha iyi bir örnek yoktur." (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006; Haan, 2016).

"... Modern endüstriler arasında, başlangıçta, finansal yöntemlerle ilgili olarak neredeyse tek başına ayrı bir kategoriydi. Kendi üretim süreci, kredi olarak satın alınabilecek (örneğin, 60 ila 90 günlük açık hesapta) ara malların birleştirilmesinden oluşuyordu, böylece nakit satışla sonuçlanan ürün doğrudan kendisi için ödeme yapabiliyordu. Daha sonra, perakendeci veya onu finanse eden kurumlar, sadece tüketiciye peşin satışını değil, aynı zamanda ona teslimatını da hatırlatarak boşluğu doldurmaya başladı. Dolayısıyla, üreticinin bankalardan hiç borç almasına gerek yoktu ve yine de mevduatın enflasyon miktarı kadar genişlemesine neden olabiliirdi. İnovasyon amacıyla kredi yaratmanın nasıl gizlenebileceğini gösteren daha iyi bir örnek bulunamamıştır..." (Schumpeter, 1939: 415).

General Motors'un finansmanın yanı sıra model oluşturma, pazarlama ve organizasyondaki yenilikleri, Ford'un ise montaj hattı, üretimde olduğu kadar endüstri için de önemliydi ve 1920'nin sonlarında GM'nin Ford'u geçmesini sağladılar (McCraw, 2007).

Schumpeter, otomobil endüstrisinin, üretimi sınırlandırarak fiyatları yüksek tutmaya çalışanların aksine, girişimcilerin nihayetinde nasıl büyük para kazandığının en iyi tek örneği olduğuna inanıyordu. O zamana kadar, 1900 yılında neredeyse hiç bulunmayan motorlu taşıtlar, satın alınan malzemelerin maliyeti, ödenen ücretler ve ürünlerin değeri bakımından Amerikan endüstrileri

arasında ilk sırada yer aldı. Yüzlerce firma başlangıçta sektöre girmişti, ancak 1920'lerden itibaren bir elin parmakları kadar firma piyasada kalabildi. Schumpeter'in belirttiği gibi, bunun "girişimci faaliyet teorimizde somutlaştırıldan kesinlikle başka hiçbir nedeni yoktu". Yüksek ölüm ve yüksek kâr tesadüf bu durumu ideal olarak ifade eder. Otomobilin hikayesi "sadece ekonomik insan ve girişimci arasındaki temel ayrımın ne kadar gerçekçi olduğunu" gösteriyordu (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Rakipler kalabalıklaştı ve çok az sermaye gerektiren bir endüstride sadece etrafında dolaşmakla kalmadı, aynı zamanda sahaya da girdi. Ancak çoğu, maliyeti karşılayan bir fiyata satılacak araba üretmedi, bunun girişimci faaliyet teorimizde somutlaştırıldan kesinlikle başka bir nedeni yoktu. Yüksek mortalite ile yüksek kâr ideali'nin eş zamanlılığı bu durumu en iyi şekilde ifade eder..." (Schumpeter, 1939: 416).

Girişimciler, otomobil imparatorluklarını önemli ölçüde kendi teknolojik ve örgütsel atılımlar geçmişine sahip çeliğin temeline inşa ettiler. Schumpeter'in vurguladığı gibi hem otomobiller hem de çelik için kilit gelişme, fiyatların hızlı bir şekilde düşüyor olmasıydı. Çelikteki değişim, İngiltere'de 1850'lerde Henry Bessemer'in seri üretim sürecine geçmesiyle başladı ve Schumpeter, Bessemer'in "saflığını" "girişimci kavramımıza giren türlerden biri" olarak övüyordu.

Başlangıçta, Bessemer'in çağdaşları onu bir mucit olarak görüyordu. Ancak bundan çok daha fazlasıydı ve "olağanüstü buluşu bile bilimsel bir yenilik olarak adlandırılmazdı. Hava patlamasının kullanımı. . . ve elbette dönüştürücü eski ve yaygın bilgiydi. Gerçek dahi, tipik girişimci türden olanları hariç, ucuz çelik için gerçekleşmesi mümkün olan büyük görüntüdeydi." Bu hedefi takip eden Bessemer, mevcut yöntemleri yenileriyle birleştirdi. Daha sonra sisteminin patentini aldı ve lisans alanların çoğunu bekledi. Çok az kişi ortaya çıktığında, Bessemer sahaya girdi ve en iyi firmaları anlamak için Sheffield'e taşındı. Çeliği mükemmel bir kaliteye sahipti, ancak henüz öngördüğü kadar ucuz değildi. Schumpeter'e göre bunun nispeten hızlı bir başarısı vardı - diğer çelik üreticilerine karşı değil - "düşman saldırmak niyetindeydi ama ferforje üreticileri üzerine". Çok kısa bir zaman sonra Bessemer ve taklitçileri büyüyen demiryolu endüstrisi için raylar, köprü kabloları için dokuma çelik ve gemiler için çelik levhalar yapmaya başladılar. Yine de 1860'larda, yeniliklere karşı geleneksel direnç ve Bessemer'in nispeten yüksek fiyatları, çeliğin gelecekteki geniş kullanımını kısıtladı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Bessemer'in kendisi ve birçok takipçisi - yeniliğin dümen suyunu takip eden çokluk olgusu çok iyi gözüküyor - yakında ellerinde raylar, halatlar, gemiler için plakalar deniyorlardı. Ancak direnç ve fiyat hala çelikleri altmışlı yıllarda nispeten mütevazı bir rolle sınırladı..." (Schumpeter, 1939: 373).

Bu noktada, Bessemer işlemleri ile William Siemens'in öncülüğündeki daha yeni açık ocak yöntemi arasındaki rekabet üretimi artırmaya ve fiyatları düşürmeye başladı. İngiliz firmaları 1873'te 77.500 ton açık ocak çeliği üretti, bu rakam 1882'de 436.000 tona ulaştı. 1896'ya kadar Bessemer işlemleri tarafından üretilen 1,8 milyon tona ek olarak 2,4 milyon ton ürettiriyorlardı.

Ucuz çeliklerin yarattığı yenilikler artık birçok sektöre yayılmıştı. Buhar motorları, takım tezgâhları gibi daha güçlü ve daha verimli hale geldi. Üreticiler artık "ekonomik organizmanın neredeyse tüm bölümlerinde" daha iyi raylar, köprü makasları ve kabloları, pompalar, bisikletler, vinçler ve binalar için yapı iskeletleri yapmak için çelik kullanmayı göze alabiliyordu. Gemileri daha güçlü plakalar, omurgalar ve pervaneler kullanarak geliştirebiliyorlardı. Çeliğe az miktarda kalay ekleyerek paslanmayı geciktirebiliyor ve binalar için teneke çatılar ve gıda maddeleri için teneke kutularda yeni pazarlar geliştirebiliyorlardı. Değiştirilebilir çelik parçalar kullanarak birçok endüstride (dikiş makineleri, silahlar) devrim yapıyorlardı.

Amerikan çelik üretimi ilk başta İngiliz üretiminin gerisinde kaldı ancak on dokuzuncu yüzyılın son on yıllarında hızla üstesinden geldi. Pittsburgh yakınlarında Andrew Carnegie'nin demir şirketi Edgar Thomson Steel Works'u kurdu. Bu Carnegie'nin ilk Bessemer fabrikasıydı ve - tipik pazarlama dehasıyla - eski patronu ve Pennsylvania Demiryolundaki en iyi müşterisini onurlandırmak için bu adı seçti. Carnegie daha sonra yakındaki Homestead ve Duquesne'de daha modern çelik fabrikaları inşa ederek veya satın alarak genişledi. Aynı zamanda Illinois Steel, Colorado Fuel and Steel ve diğer birkaç şirket Carnegie'nin örneğini izledi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Pittsburgh'daki ilk Bessemer fabrikası, Carnegie Brothers'ın demir imalat firmasının kuruluşunda önemli bir hisse alan Edgar Thomson Çelik Şirketi idi. Bu, 1891'de Carnegie Steel'in kuruluşunda doruğa ulaşan bir dizi ele geçirme'nin (Homestead, Union Mills, Duquesne) ilkiydi..." (Schumpeter, 1939: 388).

Elektrik

Ucuz çelikten daha da önemlisi, Schumpeter'in "Yeni Sanayi Devrimi" olarak gördüğü elektriğin gelişmesiydi. Elektrikle ilgili iş uygulamaları, telgrafla 1840'lı yılların başında başlamıştı. Fakat 1914 yılına kadar elektriğin "zaferi" belli değildi. Yine de çoğu yeni şeyde olduğu gibi, elektrifikasyonun tam etkisini elde etmek çok zaman aldı ve büyük küçük yüzlerce adım atıldı. Temel adımlar, Edison'un akkor lambasının geliştirilmesi ve alternatif gücün inovasyonuydu ve bu da elektrik gücünün uzun mesafeli iletimini mümkün kıldı. Bunu hızla "hidroelektrik motorların iyileştirilmesi, sürekli artan kapasitelerde hidroelektrik ve termoelektrik santrallerin inşası ve büyük elektrik santrallerinin bireysel endüstriyel tüketicilerin [küçük özel] tesisleri üzerindeki zaferi izledi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... 1908'den önce değil, tam olarak 1914'ten önce de değil, yapılan enerji kurulumları, bu ülkede bile, elektriğin zaferini heceledi..." (Schumpeter, 1939: 398).

Niagara Şelaleleri'ndeki dev türbinler 1895'te faaliyete geçti (Alman firmaları tarafından üretilen, Schumpeter'in bahsetmeyi ihmal ettiği bir nokta). Diğer bölgelerdeki, çoğunlukla yerel girişimcilerin önderliğindeki hidroelektrik şirketleri hızla art arda geldi: "New England'da (Holyoke Water Power Company), Mississippi'de (Keokuk), Montana'da (Great Falls), St. Mary's Nehri'nde (Consolidated Lake Superior Company)." Güney Enerji Şirketi, Alabama Enerji Şirketi ve Tennessee'deki Alcoa hidroelektrik santralleri gibi büyük firmaların yanı sıra Pasifik Kıyısı ve Güney'de birçok şirket gelişti. Bu firmalar kendi aralarında elektrik almaya ve satmaya başladıkça, ülkenin elektrik altyapısı aşağı yukarı demiryolu ağlarının daha önce yaptığı gibi büyüdü (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Daha önce de belirtildiği gibi, hidroelektrik işletmesi 1895'te Niagara Şelalesi'ndeki santralin faaliyete geçmesiyle büyük ölçekte başlamıştı. İlkinden endüstriyel güç sağladı ve 1900 yılında daha iddialı bir program başlattı..." (Schumpeter, 1939: 412).

Zamanın fırsatlarını yakalamak için bireysel girişimcinin yeteneklerine çok şey düştü. "Kapitalist sistemin çalışmasının temel özelliklerinden biri, zamanlama dizileri ve kuralları dayatmasıdır," diyor Schumpeter. Elektrik enerjisinden faydalanabilecek hemen hemen her şirket, istese de istemese de yenilik yapmak zorunda kaldı. Elektrik, bakır ve alüminyum cevherlerini rafine etmek için gerekli ısıyı sağlamıştır. Elektrik motorları, ipliği eğirdi ve kumaşları dokudu, madenlerden su pompaladı, yüksek hızlı testereler ile keresteleri biçti ve elektrikli matkaplar ve presleme makineleri metali şekillendirdi. "Kapitalist toplumda başarı için," diyor Schumpeter, "kuramda doğru olmak yeterli değil; kişi belirli tarihlerde de doğru olmalı." Büyük Buhran'ın ortasında İktisadi Devreler'i yazmasına rağmen, Schumpeter elektrifikasyonun hikayesini iyimser bir mesajla özetlemektedir: elektriğin getirdiği yeni faydalar her yerdeydi. Hiçbir endüstrinin, tüm hanehalkları bir yana, henüz tamamen elektrikli hale getirilmemişti. Çiftliklerin elektrifikasyonu hemen hemen hiç başlamamıştı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Kapitalist toplumda başarı için kuramda haklı olmak yeterli değildir; kişi belirli tarihlerde de doğru olmalıdır. Burada, iyileştirici politikaların zorluklarından biri ve sosyalist sistemlerin etkinliği ile ilgili şüphelerin nedenlerinden biri yatmaktadır..." (Schumpeter, 1939: 412).

Adeti olduğu üzere, Schumpeter dönemin önde gelen firmalarını isimlendirmek için özel bir çaba sarf etmektedir: "Elektrikli cihazlar, General Electric ve Westinghouse kuruluşları tarafından ve bazıları 1800'lü yıllardan kalma (örneğin, the Electric Storage Battery Company gibi) birçok firma tarafından üretildi. En önemlilerinden bazıları son derece uzmanlaşmıştı (Electric Boat

Company, National Carbon Company)” Sektör aynı zamanda sağlıklı bir ihracat pazarı geliştirdi: “Londra Metro’sunun ekipmanları Amerikan firmaları tarafından tedarik edildi (1897)”. Bu arada, elbette, her girişim başarılı olmadı (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

“... Sonuç olarak, unutulmamalıdır ki 1914’te hâlâ elektrikli otomobilin kaybettiği kavgaya karşı savaşılan 40’tan fazla firma vardı...” (Schumpeter, 1939: 413).

İktisadi Devreler’i boyunca yaptığı gibi Schumpeter, bir ülkenin yenilik tarihini diğeriyle karşılaştırır. Almanya’da “elektriksel girişimin özü ‘enerji finansmanı’ idi.” Sadece en büyük imalat şirketleri elektrik üretme ve iletme işine girmeyi göze alabiliyordu. Bunu, ana üreticiler piyasası olarak yerel enerji sistemlerini finanse eden müttefik finansal iştirakler (bankalar) aracılığıyla yaptılar. Üç büyük şirket bu hareketi yönlendirdi: Genel Merkezi Berlin’de bulunan The Bank for Electrical Securities ve AEG (German General Electric, Amerikan şirketi GE ile ilişkisi olmayan) ile birlikte Nürnberg merkezli bir Siemens iştiraki olan Continental Elektrik İşletmeleri Şirketi ve en başından beri uluslararası ticareti hedefleyen ve Zürih’te bulunan The Bank for Electrical Enterprises (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

“... Elektrik girişiminin en önemli noktası “enerji finansmanı” idi. Sadece en büyük şirketler, enerji üretimini geliştirme görevi için yeterliydi ve hatta onlar, finansal olarak kendi kendini destekleyen ve bağımsız hale getirmekten daha acil bir sorun bile bilmiyorlardı. Bankalarıyla birlikte, imalat payları toplam “halk”a arzın yaklaşık yüzde 40’ını 1914’e kadar kontrol ettiler...” (Schumpeter, 1939: 439).

Schumpeter’e göre ABD’nin aksine Almanya nispeten erken bir aşamada kamu kuruluşlarına başvurdu. Bu bazen ihtilaflara yol açtı, ancak genel olarak, bu “belediye sosyalizmi” (ve ayrıca taşra kuruluşları ve eyaletler tarafından yapılan faaliyet) modeli imalat sanayi tarafından memnuniyetle karşılandı. Böylece kamu kredisi özel finansmana eklenmiş ve yirminci yüzyılın başlarında Almanya’nın çoğuna elektrik sağlanmıştır.

Mühendis kadroları ile dolu birçok Alman firması, elektrikten yararlanma çabalarında büyük bir avantaja sahipti. Schumpeter, elektrik teknolojisinin uzun zamandır “laboratuarlarda ve okullarda öğrenmenin ve geliştirmenin mümkün olduğu uygulamalı bir bilim” haline geldiğini belirtmektedir. Kurulan Alman şirketlerinin teknik departmanları yeni adamlar ile o kadar iyi donatılmışlardı ki, yeni firmalar kurmanın gereksiz olduğunu kanıtladılar. Bu avantajlı durumda, “bolca çalışanı olan girişimciler”, Alman firmaları 1913 yılında dünyadaki tüm elektrikli ürünlerin yaklaşık üçte birini üretiyordu. Almanya’nın en büyük altı sanayi şirketinden en az üçü elektrikli ekipman üretti: AEG, Siemens-Schuckert ve Siemens-Halske (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

"... Başlangıçta, kablolar, ampuller ve benzerleri çoğunluktadır; ancak bu alan, dönem içinde neredeyse tüm sanayi kollarına yayılmıştır, bunun sonucunda Almanya, dünyanın elektrikli ürün üretiminin yaklaşık üçte birini oluşturdu (1913). Resmi bir tahmin yok, ancak birkaç özel tahmin 1.200 ile 1.300 milyon mark arasındaki bir rakamın üzerinde uzlaşıyor..." (Schumpeter, 1939: 440-441).

Bu arada İngiltere’de elektrikli makinelerin üretimi gecikti ve hiçbir İngiliz şirketi Amerikan ve Alman devleriyle etkili bir şekilde rekabet edemedi. Ulusal pazarın çoğu General Electric, Westinghouse, AEG ve iki Siemens firmasından veya bu dört şirketin yerel iştiraklerinden sağlanmıştır. İngiliz girişimciliği “bariz ve tamamen ekonomik bir görevde önemli ölçüde başarısız oldu.” Dolayısıyla, ABD’nin aksine, hükümet boşluğu doldurmak zorunda kaldı. 1929’da kamu kurumları İngiltere’nin tedarik sisteminin yüzde 70’inden fazlasına sahipti. Bu ulusal şebeke diğer ülkelerdeki kamu projeleri için faydalı bir model oldu. Ancak en başından beri İngiltere, elektrikli ekipman sağlayan sektörlerde ABD ve Almanya ile rekabet edemedi (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2007; McCraw, 2006).

Schumpeter’in Modeli ve İşletme Tarihi

Schumpeter’in İktisadi Devreler’deki analitik modeli her şeyden önce, inovasyonun rolünü belirlemektedir. İnovasyonun itici güçleri girişimci, yeni firma ve girişimci kâırdır (McCraw, 2006). Yenilik yapmak için banka kredisi gereklidir ve para miktarındaki artış, sınırlı sayıda endüstride yeniliklerin bir araya getirilmesini mümkün kılar ve üretim yapısında değişikliklere neden olur (Shionoya, 1997). Bu yüzden, sürekli kredi oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Tüm sistemin özü, yapılan işlerde katkısı olanlara karşı şiddetle direnen değişimdir. McCraw, İktisadi Devreler’in işletme tarihini analiz etmenin yeni bir yolu olarak mükemmel bir şekilde başarılı olduğunu ve temel modelin günümüze kadar belirli çalışma türleri için yararlı bir başlangıç noktası olmaya devam ettiğini söylemektedir. Schumpeter, kapitalist evrimin rahatsızlık verdiğini vurgulamaktadır. “Kapitalizm aslında (içsel) bir ekonomik değişim sürecidir.” Değişimin yokluğunda “kapitalist toplum var olamaz”. Motoru çalıştıran ve çalışır vaziyette tutan anahtar yeniliktir (Schumpeter, Fels, 1964; Schumpeter, 1939; McCraw, 2006).

"... Yenilikler olmadan girişimci olmaz; girişimci başarı olmadan kapitalist getiri ve kapitalist itici güç olmaz. Sanayi devrimleri atmosferi - "ilerleme" - kapitalizmin ayakta kalabileceği tek atmosferdir..." (Schumpeter, 1939: 1033).

Marschack, İktisadi Devreler’in “Schumpeter’in kapitalizm tarihini yorumlaması olduğunu, bunun dışında başka hiçbir şeyin kitabın asıl amacı olamayacağını” iddia etmektedir (Marschack, 1940: 893). Schumpeter, kitabının alt başlığını *Kapitalist Sürecin Teorik, Tarihsel ve İstatistiksel Analizi* koymuştur. İşletmenin evrimi konusundaki kaygısı ve bireysel firmaların skorlarından bahsetmesi, İktisadi Devreler’in daha fazla olmasa da ekonomi kadar bir tarih eseri olduğunu doğrulamaktadır.

Esasında, gerçek şirketlere yapılan göndermeler o zamanlar ekonomistler tarafından “bilimsel” yazında yaygın değildi. Bu tür referanslar bugün bile alanda neredeyse mevcut değildir ve firmaların ve endüstrilerin titiz tarihsel analizi, şu anda bile hala nispeten yeni bir alt disiplin olan işletme tarihinin ilgi alanı içerisinde kendine yer bulabilmiştir. Şüphesiz bunun en temel nedenlerinden biri, İktisadi Devreler’in ortaya çıkmasından önce işletme tarihinin sadece birkaç yıldır varlığını sürdürüyor olması ve uygulamaların çoğunun Harvard Business School’daki sınıflar için yapılan örnek olaylarla sınırlı olmasıydı (McCraw, 2007; McCraw, 2006). Bu, elbette, hiç kimsenin popüler basında işletme ya da şirketlerin tarihi hakkında yazmadıkları anlamına gelmiyor. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya ve diğer birkaç ülkede, bireysel firmalar ve girişimciler üzerinde birçok çalışma bulunmakla birlikte, çoğu entelektüel değer olarak bir öneme sahip değildi. Diğer taraftan, Amerika’daki “çamur at izi kalsın” akımı ve Avrupa’daki sosyalist gelenek, firmalara, endüstrilere ve kapitalizme saldıran bol miktarda bir dizi polemik yarattı. Amerikalı yazarlar bu alandaki kitaplarını genellikle belirli şirketleri (Ida Tarbell’in *History of the Standard Oil Company, 1904*), bireysel iş adamlarını (Matthew Josephson’un *The Robber Barons, 1934*) ve tüm endüstrileri (Upton Sinclair’in et paketlemesi üzerine yazdığı *The Jungle, 1906*; Louis D. Brandeis’in bankacılık üzerine yazdığı *Other People’s Money, 1914*) alenen suçlamak amacıyla yazdılar. İş dünyasıyla ilgili lehte ve aleyhte yazılan kitaplar ve makaleler gerek konuları itibarıyla ve gerekse akılda kalıcı karakterlerle dolu anlatılar olmaları nedeniyle, bir değeri, özellikle edebi bir değeri vardı. Ancak portrelerin çoğu kötülüğe karşı iyi tonlarda boyanmıştı ve en azından Amerika Birleşik Devletleri’nde, büyük ölçüde teoriden yoksundu (McCraw, 2007).

1927’de Harvard Business School, 1912 yılında Titanik’in batmasıyla ölen Macy Mağazalarının öncü girişimcisi Isidor Straus’un ailesi tarafından yapılan bağışlarla işletme tarihinde bir kürsü kurdu. Bu kürsünün ilk sakinleri Harvard’ın Ekonomi Bölümü’nde profesör olan Edwin F. Gay yönetiminde eğitim almış ve daha sonra üniversitenin işletme fakültesinin dekanı olan Norman S. B. Gras’dı. Schumpeter’den bir yaş küçük olan Gras, ekonomi tarihinde birkaç yararlı kitap yazmıştı. Schumpeter’in İktisadi Devreleri’nin ortaya çıktığı aynı yıl içinde Gras, *İşletme ve Kapitalizm: İşletme Tarihine Giriş* adlı ders kitabını çıkardı ve yetenekli meslektaşı Henrietta Larson ile birlikte muazzam bir hacime sahip olan *Amerikan İşletme Tarihinde Örnek Olaylar Kitabı*’nı üretti.

İlginç bir şekilde, bir yandan Gras ve Larson ve diğer yandan Schumpeter arasında çok az iletişim olduğu veya hiç iletişim olmadığı anlaşılıyor. Schumpeter’in ofisi, Charles Nehri’nin hemen karşısındaydı ve 1940’larda Schumpeter, işletme okulunun Baker Kütüphanesi’nin içinde bulunan Kress Nadir Kitaplar Kütüphanesi’nde sayısız saatler geçirdi. Orada, anıtsal Ekonomik Analiz Tarihi (1954) için muazzam miktarda araştırmalar yaptı. Schumpeter’in işletme tarihinin evrimi üzerindeki en doğrudan kişisel etkisi, 1948’den 1958’e kadar Harvard’da istikrarsız fakat üretken bir varlığa öncülük eden Girişimcilik

Tarihi Araştırma Merkezi'ne katılmasıyla oldu. Schumpeter, arkadaşı Arthur Cole'a, Rockefeller Vakfı'nı, Merkezi finanse etmeye ikna etmesinde yardımcı oldu. İlk toplantılarına katıldı ve iki etkileyici makale sundu. Ancak Merkezin faaliyetlerinde asla liderlik etmedi. Ekonomik Analiz Tarihi ve başkanlığını yaptığı Amerikan Ekonomik Birliği'nin 1948 programının organizasyonunu içeren kendi çalışmalarına iyice dalmıştı. Bu görevler, Merkez'in kuruluşu ile Ocak 1950'deki ölümü arasındaki on yedi ay boyunca Schumpeter'in zamanının çoğunu tüketmiştir.

1940'ların sonlarında Alfred D. Chandler Jr., Schumpeter ile kısa bir süreliğine bir araya geldi. (Chandler, 1936-40 yılları arasında Harvard'daki lisans eğitiminde Schumpeter'den ders almamıştı.) Chandler, Schumpeter'den, çoğunlukla Arthur Cole, Fritz Redlich ve özellikle düşüncelerini diğer bilim adamlarından daha fazla tesiri altına alan Talcott Parsons'dan etkilendi. Bir sosyolog olan Parsons, on yıldan uzun bir süredir, zaman zaman da yakından olmak üzere, Schumpeter'le çalışmıştı. Schumpeter, sosyologlar Ekonomi Bölümü'nden ayrılmadan önce, 1927'de Harvard'a ilk kez ziyaretçi olarak geldiğinde, Parsons yüksek lisans öğrencisiydi. Parsons'ın yapısal işlevselliğinin Chandler'ın işletme tarihine yaklaşımı üzerinde çok güçlü bir etkisi oldu.

İktisadi devrelerin tasarımı Schumpeter veya başka bir bilim adamı için tek başına başa çıkılamayacak kadar büyüktü. Ancak bunu yapma girişimi, düşüncesini derinden değiştirdi. Hem iktisadi devreleri hem de sonraki çalışmalarından edindiği bilgileri çok daha deneysel ve tarihsel bir yaklaşım benimsediği ekonomiye uyarladı. Değişim, 20. yüzyılın seminal kurgusal olmayan eserlerinden biri olan Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi'de (1942) oldukça açıktır (McCraw, 2006).

Schumpeter ve Tarih

Klasik ve Neo Klasik ortodoksluğun soluğu içinde çalışan iktisatçılar arasında Joseph Schumpeter benzersiz bir konuma sahiptir. Kapitalizmin, zorunlu olarak kapitalizm ekonomisiyle ilişkili bir faktör tarafından üretilen düzenli bir dalgalı değişim süreciyle karşı karşıya olduğunu öne süren ilk kişi oydu (Wolfson, 1958: 31). McCraw'a göre, İktisadi Devreler'in yazılmasının Schumpeter'in görüşlerini, kapitalizm tarihinin küçük ayrıntılarıyla yüzleşmeye zorlayarak değiştirdiğidir. Zaten bilim adamlarının en entelektüel meraklıları arasındaydı. (Keynes'in biyografi yazarı Schumpeter'e "20. yüzyılın en geniş kapsamlı, ansiklopedik ekonomisti" diyor.) Yedi yıl boyunca İktisadi Devreler üzerinde çalıştı, kapitalizmin temel doğasını bireysel endüstrilerin, firmaların ve girişimcilerin tarihlerine girmeden anlayamadığını fark etti. İktisadi Devreler ile Schumpeter'in girişimcileri, daha önceki çalışmalarında olduğu gibi, sadece ideal tipler olmaktan çıkar ve belirli zamanlarda ve yerlerde belirli şeyler yapan kanlı canlı insanlar haline gelirler (McCraw, 2006).

Tarihsel deneyime göre Schumpeter, ekonomistin teori ve tarihle bütünleşme yeteneğini ifade ediyordu. Teorinin gerçek dünya fenomenleri ile ilgili olması

için, tarihsel gerçekliğin titiz çalışmasından türetilmek zorundaydı. İlgili teori geliştirmek yinelemeli bir metodoloji gerektirir; biri tarihsel kayıtların incelenmesinden teorik faraziyeler çıkarır ve meydana gelen teoriyi devam eden bir tarih olarak analiz ederken, diğeri mevcut olanı ortaya çıkarılmış tarihi bir süreç olarak kullanır. Bu nedenle teori, zaten bildiğimiz şeylerin soyut bir açıklaması ve bilmemiz gerekenleri tanımlamak ve araştırmak için analitik bir çerçeve olarak hizmet eder (Lazonick, 2008: 67). Buna uygun olarak, İktisadi Devreler, kapitalizmin gerekçeli bir tarihini, tarihsel materyallerin teorik yeniden formülasyona yol açtığı kapitalist tarihin analizini hedefler. Doğal olarak, teorinin tarih ışığında revize edildiği bu süreç bitmemiştir; bu nedenle Schumpeter teorisyenlerle tarihçiler arasında iş birliğinin gerekliliğinde ısrar eder (Moura, 2003: 287).

Kendi kariyeri boyunca Schumpeter, 20. yüzyılın ilk yarısının gelişmiş ekonomilerinin deneyimlerine dayanarak, ekonomik kalkınma teorisini ve tarihini entegre etmeye çalıştı. Viyana ekonomisi öğrencisi olarak Schumpeter, nispeten yeni ve gittikçe daha etkili olan Avusturya ve Walraisan teorilerinde piyasanın dengeleme mekanizmasıyla, kaynakların üretken kullanımlar arasında "optimal" bir tahsisi nasıl sağlayabildiğine dair bilgiliydi. Schumpeter'in içgörüsü, ekonomik dünyaya ilişkin böyle bir görüşün ekonomik kalkınmayı açıklayamayacağını kabul etmekte. 1911'de Schumpeter, ekonomik kalkınma teorisini (ilk İngilizce çeviri: Schumpeter 1934), inovasyonla sonuçlanan girişimci faaliyetin - "Ekonomik Kalkınmanın Temel Olgusu" olarak adlandırdığı - ekonominin faaliyet gösterdiği ve gerçekleştirdiği yolları değiştirmek için bu "Verilen Koşulların Şartladığı Ekonomik Yaşam Döngüsü" nü bozabileceğini iddia etmek için yazdı. Denge koşullarında böyle bir bozulma olmazsa ekonomi gelişmezdi. Önümüzdeki kırk yılda Schumpeter en gelişmiş sektörlerin ve ekonomilerin değişen gerçekliğini kendi tarafından geliştirilen, gelişen anlayışla bir ekonomik kalkınma teorisi hazırlamaya çalıştı (Lazonick, 2008).

Schumpeter, özellikle, kapitalist gelişmenin ticari girişimin ileri düzeydeki rolünü anlamaya çalıştı. 1940'lara gelindiğinde, bireysel girişimci olarak yenilikçi girişimciyle ilgili gençlik anlayışlarından ve mevcut kaynakların yeni birleşimleri olarak inovasyondan kesin olarak ayrıldı. Daha ziyade, güçlü iş organizasyonlarının yeni teknolojiler yaratmak ve yeni pazarlara erişmek için verimli kaynaklar geliştirdiğini ve kullandığını gördü. Dahası, yeni teknolojilerin oluşturulması, eski teknolojilerin ticari uygulanabilirliğini de yok etti. İlk olarak 1942'de yayınlanan *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*'de Schumpeter, "yaratıcı yıkım" sürecinin, yerleşik şirketlerde "teknolojik" ilerleme eğiliminin, araştırmaların ve yönetimin sistematizasyonu ve rasyonalizasyonu yoluyla daha fazla etkili ve temkinli olmak için "gerekli olanı ortaya çıkararak ve öngörülebilir şekillerde çalışmasını sağlayan eğitimli uzmanlardan oluşan ekiplerin işi", olduğunu savundu.

Prensip olarak, Schumpeter doğru olabilirdi. Ancak pratikte bir sorun vardı. 1950'lere gelindiğinde, ekonomi mesleği ekonomi tarihini değil, ekonomik kalkınma teorisi olmaktan başka bir üstünlüğü olmayan teoriyi ve ekonomik analizin en önemli alanı olarak iktisat teorisini belirlemişti. Daha ziyade, üretken kaynakların alternatif kullanımlara "optimal" tahsisinin neoklasik teorisi idi; yani, "Belirli Durumlarda Koşullu Olarak Ekonomik Yaşamın Dairesel Akışı" teorisi. Schumpeter için "dairesele akış" teorisi geçmişini olmayan bir teoriydi; "firma", dışarıdan dayatılan ve dolayısıyla "veri" teknolojik ve piyasa kısıtlamalarına göre girdilerin çıktılara dönüştürülmesinde tamamen pasif bir rol oynamıştır. Kısıtlı optimizasyon ve denge koşullarına olan takıntısında, neoklasik ekonomi, inovasyonun "temel fenomenini" ekonomik analizden ve onunla birlikte, "veri" kısıtlamalar olarak kabul etmek yerine teknolojik ve piyasa koşullarını dönüştürmedeki rolünden sistematik olarak hariç tuttu (Lazonick, 2008).

İktisadi Devreler'i tamamladıktan kısa bir süre sonra Schumpeter, "Ben hemen hemen tüm hayatım boyunca bir teorisyen oldum ve tarihinin inancını vaaz etmekte kendimi oldukça rahatsız hissediyorum. Oysa teorik donanımın, ekonomik süreç tarihinde kapsamlı bir temel bilgisi ile tamamlanmadığı takdirde, hiçbir teoriden daha kötü olmadığı sonucuna vardım." diye yazıyor. Schumpeter'in İktisadi Devreler'i için ilk elden araştırma yapmadan *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi* gibi muhteşem bir kitabı asla yazamayacağı ve bu süreçte işin, özellikle de büyük işletmenin bilgi yığınlarını absorbe edemeyeceği açık görünüyor (McCraw, 2006).

Ömrünün sonunda (Ocak 1950'de 66 yaşında öldü), "işletme tarihi" çalışması Schumpeter'in ekonomik kalkınma teorisinin merkezinde yer aldı. Ekonomik bir araştırma alanı olarak, muhtemelen işletme tarihini ekonomik tarihten farklı olarak görmemiştir ve kendisine sorulmuş olsaydı, muhtemelen işletme tarihinin ayırt edici bir alt alan olarak tanımlanması gerektiği fikrine bile, en azından ekonomik kalkınma çalışması söz konusu olduğunda, direnirdi. (Lazonick, 2008).

Ölümünden sonra yayımlanan, kitaplarının en uzununu olan *Ekonomik Analiz Tarihi*'nde, Schumpeter, "ekonomik analiz" ile tarih, istatistik ve teorisinin bir kombinasyonu anlatmak istediğini yazıyor. Daha sonra olağanüstü bir kişisel beyanda bulunmaktadır: "Şimdilik şunu belirtmek isterim ki, ekonomi ile ilgili çalışmalara yeniden başlasam ve bana bu üç taneden seçebileceğim sadece biri ile çalışabileceğimi söyleseler, seçmem gereken ekonomik tarih olurdu." (Lazonick, 1991: 115). Ancak bazı iktisatçılar, Schumpeter'in bu beyanını şüphe ile karşılamışlar ve ciddiye almaya gerek olmadığını ifade etmişlerdir (Kuznets, 1955: 355). İktisadi Devreler'i yazarken, belirli firmaların ve endüstrilerin tarihlerine dalması onu modern kapitalizmin benzersiz bir şekilde güçlü bir anlayışa götürdü ve bu anlayışın iletişimi onun ana mirasıdır (McCraw, 2006).

Sonuç

İşletme tarihi, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1920'lerin sonlarında ayrı bir bilim alanı olarak ortaya çıkmasıyla birlikte kendini iktisadın çatışma alanı içinde bulmuştur (Lamoreaux, Raff ve Temin, 2008). Kendisi de bir iktisat tarihçisi olan Gras'ın işletme tarihini iktisat tarihinden gelen, ancak yeni bir iktisat tarihi dalı olmayan, yeni ve ayrı bir alan olarak görmesine yönelik yaklaşımları, işletme tarihinin 1930 ve 1960 yılları arasındaki dönemde bir nevi entelektüel tecrit altında bir alt-disiplin haline gelmesiyle sonuçlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'de bir grup iktisatçının, iktisat tarihinde yaptığı devrimle başlayan Kliometrisyenler hareketi, ortak paradigmaları neo-klasik iktisat olması nedeniyle, işletmenin tarihsel boyutunu ve iç özelliklerini, yaptıkları tanım gereği, dikkate almıyor, işletme tarihini adeta küçümseyen bir yaklaşım sergiliyorlardı. İktisat tarihi'nin aslı bir unsuru olduğunu bilmelerine rağmen, kendilerini üvey evlat gibi gören İşletme Tarihçileri ile Kliometrisyenler arasındaki bu çatışma bugün bile bir olgu olarak hala varlığını sürdürmeye devam etmektedir (Galambos, 2007).

İşletme tarihi alanında çalışmalar yapmış pek çok araştırmacı her ne kadar köken itibariyle farklı disiplinlere tabi olduklarını gizlemeseler de kendilerini işletme tarihçisi olarak da adlandırmamışlardır (Barbero, 2007; Chandler, 2007; Jones ve Sluyterman, 2007). Gras, bu durumu dönem itibariyle işletme ve iş adamı konularıyla ilgilenen iktisatçı sayısının azlığına ve dolayısıyla işletme tarihi ile ilgilenen pek kimsenin olmayışına bağlamakta ve Amerika Keçi Sevenler Derneği'nin (The American Goat Society) üye sayısının bile (900 üye) İşletme Tarihi Derneği'nin (The Business Historical Society) üye sayısından (630 üye) çok daha fazla olduğundan yakınmaktadır (Gras, 1950: 7-12).

Lazonick, işletme tarihi alanında yapılan çalışmaların içerisinde belki de en dikkate değer olanlarının, yukarıdaki tartışmaların ışığında iktisat kuramı ve işletme tarihini birbirine yaklaştırmak amacıyla iktisatçılar tarafından ele alınan girişimler olduğunu söylemektedir (Lazonick, 2007). Bunlar arasında, en bilineni, hiç şüphe yok ki, Chandler'in kendisini güvenilir öğretmenlerinden biri olarak yücelttiği ünlü iktisatçı Joseph Schumpeter'dir. Schumpeter'in işletme tarihi ile iktisat tarihi arasında bağlantı kurma çabalarını en bariz şekliyle *İktisadi Devreler* adlı kitabında görmek mümkündür. Schumpeter'in *İktisadi Devreler*'a kattığı üç ülkeli tarihsel çalışma, elli bir yıl sonra Chandler'in *Ölçek ve Kapsam: Sanayi İşletmesinin Dinamikleri*'nde (1990) muhteşem bir şekilde tamamlanmıştır. *Ölçek ve Kapsam*'ın yayınlanmasından önce, Chandler kırk yıldan fazla bir süredir inatçı bir tek fikirlilikle işletme tarihini takip etmişti. *Strateji ve Yapı: Amerikan Sanayi Girişimi Tarihinde Bölümler (1962)* ve *Görünür El: Amerikan İşletmelerinde Yönetmel Devrim (1977)* de dahil olmak üzere çok sayıda makale ve dört kitap yazmıştı. Modern, titiz işletme tarihinin ebeveyni Schumpeter değil, Chandler'dir. Ancak Schumpeter vaftiz babalarından biridir ve muhtemelen en etkili olanıdır.

İktisadi Devreler işletme tarihini analiz etmenin yeni bir yolu olarak mükemmel bir şekilde başarılı olmuştur. Temel model günümüze kadar belirli çalışma türleri için yararlı bir başlangıç noktası olmaya da halen devam etmektedir. Hiç şüphe yok ki, İktisadi Devreler için büyük şirketler hakkında çok fazla araştırma yapmamış olsaydı, Schumpeter'in böylesine bir eseri yazacağına inanmak da bir hayli güç olacaktı (McCraw, 2006).

Sonuç olarak önümüzdeki yıllarda işletme tarihine yönelik tartışmalar, rekabet, kin ve öfke artarak devam edecek gibi görünmektedir. İşletme tarihinin sınırları üzerinde çok sayıda entelektüel mübadelenin gerçekleşmesi kuvvetle muhtemel olmakla birlikte, bu sınırların tehdit altında kalması ve alt-disiplinin kimliğine yönelik ciddi bir tehlike oluşturması bir sürpriz olmayacaktır. Merkezkaç güçlerin daha da güçlenmesine paralel olarak, işletme tarihinin büyük bir olasılıkla bugünkü oluşum biçimiyle, ya da en azından konu olarak bir başka disiplin ya da alt-disiplin tarafından tümüyle kendi bünyesine dahil edilmesinin giderek daha mümkün bir hale gelmesi beklenmelidir (Galambos, 2007). Dolayısıyla, Hausman'ın da belirttiği gibi, işletme tarihçileri herhangi bir disiplinler arası alanı, özellikle de işletme tarihi gibi çeşitlilik içeren bir alanı kuşatan bu parçalanma tehlikesinin farkında olmalı ve alanın parçalara ayrılarak artık kullanılamaz bir hale dönüşmesini engellemek için sürekli mücadeleye etmelidir. İşletme tarihini oluşturan alanlarındaki belli eğilimlere haklı olarak tepki verme durumunda kalan işletme tarihçileri, bu tepkilerinin bir yandan izleyici kitlelerini daraltırken, diğer yandan da yirminci yüzyılda bu alanın canlı olmasını, genişlemesini ve tepki verme özelliğini sürdürmesini sağlayan açık, karşı çıkan ve geniş kapsamlı disiplinler arası tartışmaları boğduklarının da farkında olmak zorundadırlar. İşletme tarihçilerinin Chandlerci paradigmayı ayrıntılı olarak geliştirme veya daha anlamlı bir sentezi yaratabilecek bir paradigma arayışı içine girme çabalarının, ancak bu tartışmaların kitaplar, makaleler ve konferanslar vasıtası ile sürdürüldüğü taktirde karşılık bulacağı da bilinmelidir.

Kaynakça

- Amatori, F., & Jones, G. (2007). Giriş. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.1-20), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Barbero, I. M. (2007). Latin Amerika'da İşletme Tarihi, Sorunlar ve Tartışmalar. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.352-372), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Burns, A. F., & Mitchell, W. C., (1946). Measuring the Business Cycle, Working Plans. *National Bureau of Economic Research*, (s.3-22), New York.
- Carreras, A., Tafunell, X., & Torres, E. (2007). İspanya'da İşletme Tarihi. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.261-285), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Chandler, A. D. Jr. (2007). Yirmi Birinci Yüzyılın Başlangıcında İşletme Tarihi İçin Fırsatlar. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.436-448), İstanbul: Dost Kitabevi.

- Cochran, T. C. (1959). *Basic History of American Business*. Princeton, N.J.: Van Nostrand.
- Demir, Ö. (1995). Joseph A. Schumpeter: Hayatı, Eserleri ve Katkıları. *A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 50(1-2), 1-22.
- Dolanay, S. S. (2009). Schumpeter Sisteminde Yenilikler, Ekonomik Gelişme ve Devresel Hareketler. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 1(2), 172-188.
- Ebner, A. (2000). Schumpeter and the 'Schmollerprogramm': Integrating Theory and History in the Analysis of Economic Development. *Journal of Evolutionary Economics*, 10(3), 355-72.
- Eklund, K. (1980). Long Waves in the Development Of Capitalism?" *Kyklos*, 33(3), 383-419. doi: 10.1111/j.1467-6435.1980.tb02641.x.
- Foreman, V. K. & Perlman, M. (1995). An Economic Historian's Economist: Remembering Simon Kuznets. *The Economic Journal*, 105(433), 1524-1547.
- Freeman, C., & Soete, L. (2003). Yenilik İktisadi, TÜBİTAK Yayınları, Akademik Dizi, 2.
- Freeman, C. (1982). Innovation and Long Cycles of Economic Development. *International Seminar on Innovation and Development in the Industrial Sector*, University of Campinas, 25-26-27 of August, Sao Paulo.
- Fridenson, P. (2008). Business History and History. Jones, G. ve Zeitlin, J. (Ed.), *The Oxford Handbook of Business History*, (s.9-36), New York: Oxford University Press.
- Galambos, L. (2007). İşletme Tarihi'nin Kimliği ve Sınırları: Uzlaşma ve Yaratıcılık Hakkında Bir Makale. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.23-44), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Gras, N. S. B. (1950). Past, Present, and the Future of the Business Historical Society. *Bulletin of the Business Historical Society*, 24(1), 1-12.
- Haan, P. De. (2016). From Keynes to Piketty: The Century That Shook Up Economics. London: Palgrave Macmillan
- Haberler, G., Harris, S.E., Leontief, W.W. & Mason, E.S. (1951). Professor Joseph A. Schumpeter. *The Review of Economics and Statistics*, 33(2), 89-90.
- Hansen, H. A. (1951). Schumpeter's Contribution to Business Cycle Theory. *The Review of Economics and Statistics*, 33(2), 129-132.
- Hausman, J. W. (2007). Yirminci Yüzyılın Sonunda Amerika Birleşik Devletleri'nde İşletme Tarihi. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.101-130), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Jones, G. & Sluyterman, E. K. (2007). İngiliz ve Hollanda İşletme Tarihi. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.131-168), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Kurz, H.D. (2010). The Beat of the Economic Heart: Joseph Schumpeter and Arthur Spiethoff on Business Cycles, *MPRA Paper*, No. 20429, (s.1-32)
- Kuznets, S. (1955). History of Economic Thought-History of Economic Analysis. Schumpeter, E. B. (Ed.), *The Journal of Economic History*, 15(3), 323-325.
- Kuznets, S. (1940). Schumpeter's Business Cycles. *The American Economic Review*, 30(2), 257-271.

- Lamoreaux, R. N., Raff, M. G. D. ve Temin, P. (2008). Economic Theory and Business History. Jones, G. ve Zeitlin, J. (Ed.), *The Oxford Handbook of Business History*, (s. 37- 66), New York: Oxford University Press.
- Lazonick, W. (2008). Business History and Economic Development. Jones, G. ve Zeitlin, J. (Ed.), *The Oxford Handbook of Business History*, (s. 67-95), New York: Oxford University Press.
- Lazonick, W. (2007). Yenilikçi İşletmeyi Anlamak, İktisat Kuramı ve İşletme Tarihi'nin Bütünleşmesine Doğru. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.45-77). İstanbul: Dost Kitabevi.
- Lazonick, W. (1991). *Business Organisation and the Myth of the Market Economy*, Cambridge University Press, UK.
- Legrand, M. D. P. & Hagemann, H. (2017) Retrospectives: Do Productive Recessions Show the Recuperative Powers of Capitalism? Schumpeter's Analysis of the Cleansing Effect, *The Journal of Economic Perspectives*, 31(1), 245-255.
- Legrand, M. D. P. ve Hagemann, H., (2007). Business Cycles in Juglar and Schumpeter. *The History of Economic Thought*, 49(1), 1-18.
- McCraw, K. T. (2006). Schumpeter's Business History as Business Cycles. *Business History Review*, 80, (Summer), (s.231-261).
- McCraw, K. T. (2007). *Prophet of Innovation, Joseph Schumpeter and Creative Destruction*. The Belknap Press of Harvard University Press, London, England.
- McCraw, T. K. (2009). *Prophet of Innovation: Joseph Schumpeter and Creative Destruction*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- Marschak, J., (1940). Business Cycles: A Theoretical, Historical, and Statistical Analysis of the Capitalist Process by Joseph A. Schumpeter. *Journal of Political Economy*, 48(6), 889-894.
- Maxwell, Ian E. (2009). *Managing Sustainable Innovation: The Driver for Global Growth*. Springer US.
- Medearis, J. (2013). *Joseph A. Schumpeter*. John Meado. New York: Bloomsbury Academic & Professional.
- Moura, M. d. G. (2003). Schumpeter on the integration of theory and history. *The European Journal of the History of Economic Thought*, 10(2), 279-301.
- Raines, J. P., & Leathers, C.G., (2012), Veblenian and Schumpeterian Perspectives on The Financial Crisis of 2007-2009, *39th Annual Meeting of the History of Economics Society*, Brock University, Ontario, 1-23.
- Schumpeter, A. J. (1939). *Business Cycles, A Theoretical, Historical, and Statistical Analysis of the Capitalist Process*. Vol:1, McGraw-Hill Book Company, Inc. Newyork and London.
- Schumpeter, J. A., Fels, R. (1964). *Business Cycles: a theoretical, historical, and statistical analysis of the capitalist process* [by] Joseph A. Schumpeter. Abridged, with an introd. by Rendigs Fels. New York: McGraw-Hill.
- Seo, T. (2014). Reconsidering Schumpeterian Business Cycle Theory from the Spiethoff Schumpeter Perspective, *Discussion Paper*, 23,1-23.

- Shionoya, Y. (2007). Schumpeter and Evolution: A Philosophical Interpretation. *History of Economic Ideas*, 15(1), Special Issue: New Perspectives on the Schumpeter Frontier, 65-80.
- Shionoya, Y. (1997). Schumpeter and the Idea of Social Science: A Metatheoretical Study, Cambridge, U.K.
- Swedberg, R. (1991). *Joseph A. Schumpeter His Life and Work*, Polity Press, UK.
- Van Cayseele, P. J. G. (1998). Market Structure and Innovation: A Survey of the Last Twenty Years. *Economist* 146(3), 391-417. doi:10.1023/A:1003476430816.
- Wolfson, R. J. (1958). The Economic Dynamics of Joseph Schumpeter. *Economic Development and Cultural Change*, 7(1), 31-54.